

Załącznik nr 1. Analiza dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym			
1.	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE	Rozporządzenie obejmuje wytyczne dotyczące rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej o strukturze dwupoziomowej oraz określa priorytety rozwoju niniejszej sieci transportowej. Wskazuje się, iż transeuropejska sieć transportowa powinna być projektowana, rozwijana i eksploatowana w sposób zasobooszczędny z uwzględnieniem m.in.: - Rozwoju, ulepszenia i utrzymywania istniejącej infrastruktury transportowej; - Optymalizacji integracji infrastruktury i wzajemnych połączeń; - Wdrażania nowych technologii; - Wrażliwości infrastruktury w aspekcie zmian klimatu oraz klęsk żywiołowych. Jednym z priorytetów w zakresie rozwijania sieci kompleksowej jest promowanie efektywnego i zrównoważonego wykorzystania infrastruktury oraz poprawy jakości infrastruktury pod względem bezpieczeństwa, efektywności i odporności na zmiany klimatu.	W ramach FEM 2021 – 2027 (Priorytet IIV, Cel szczegółowy 3(ii)), planuje się wsparcie projektów obejmujących m.in.: budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, poprawiających dostępność do sieci TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa na tych drogach; budowę, przebudowę, modernizację linii kolejowych. Planowane działania pozwolą na rozwój, rozbudowę oraz ulepszenie i utrzymywanie istniejącej infrastruktury transportowej, poprawiając dostępność do sieci TEN-T (dla której rozwoju w rozporządzeniu zawarto wytyczne).
2.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejski Zielony Ład, Bruksela, dnia 11.12.2019 r. com (2019) 640 final	Zadaniem Europejskiego Zielonego Ładu jest „przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych”. W Strategii wskazano również potrzebę ochrony zdrowia i dobrostanu społeczeństwa przed zagrożeniami i negatywnym wpływem związanym ze środowiskiem. Dokument obejmuje następujące aspekty: – cele klimatyczne UE na lata 2030 i 2050 (neutralność klimatyczna); – dostarczenie energii czystej i przystępnej cenowo (obniżanie emisyjności systemu energetycznego jest ważnym elementem w osiąganiu celów klimatycznych); – zmobilizowanie sektora przemysłu do prowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym; – powstawanie obiektów, przy uwzględnianiu oszczędności energii i zasobów (wdrażane będą przepisy dotyczące charakterystyki energetycznej budynków); – zerowy poziom emisji zanieczyszczeń na rzecz nietoksycznego środowiska; – odbudowa ekosystemów i różnorodności biologicznej oraz ochrona istniejących ekosystemów; – przejście na zrównoważoną i inteligentną mobilność (niezbędne jest m.in. poszerzenie produkcji oraz wprowadzanie alternatywnych, zrównoważonych	FEM 2021 – 2027 zakłada interwencję w ramach Priorytetu II i III, w obszarach obejmujących m.in.: – poprawę efektywności energetycznej (budynków publicznych i mieszkalnych) oraz wsparcie mazowieckich gmin w realizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, – produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Dodatkowo w projekcie wskazano, iż: „W celu zwiększenia efektywności wykorzystania energii, preferowane będą projekty: zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, zapewniające jak najwyższy poziom redukcji CO ₂ , promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych”. Przyjęte kierunki działań są istotne z punktu widzenia analizowanego dokumentu (Zielony Ład) i wypisują się w jego założenia i wyznaczone obszary wsparcia.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		paliw transportowych, zmniejszenie poziomu emisji generowanego przez transport).	
3.	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Czysta planeta dla wszystkich. Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki, dnia 28.11.2018 r., COM(2018) 773 final	W dokumencie określono kierunki działań do roku 2050, w obrębie kilku obszarów strategicznych. Osiągnięcie zakładanego celu w postaci zerowej emisji gazów cieplarnianych netto do roku 2050, powinno nastąpić poprzez realizację proponowanych kierunków działań: – poprawa efektywności energetycznej; – wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu dekarbonizacji; – stosowanie transportu niskoemisyjnego; – stworzenie konkurencyjnego przemysłu oraz gospodarki o obiegu zamkniętym; – stosowanie infrastruktury i połączeń międzysystemowych; – biogospodarka; – wychwytywanie oraz składowanie dwutlenku węgla oraz jego wykorzystanie.	FEM 2021 – 2027 zakłada interwencję w ramach Priorytetu II i Priorytetu III, w obszarach obejmujących m.in.: – poprawę efektywności energetycznej (budynków publicznych i mieszkalnych) oraz wsparcie mazowieckich gmin w realizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, – produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Przyjęte kierunki działań będą wpierać osiąganie wyznaczanych celów i wypisują się w założenia wskazane w dokumencie Czysta planeta dla wszystkich.
4.	Europejska strategia przemysłowa	Strategia wspiera transformację przemysłu UE w kierunku ekologicznym i cyfrowym. By przyspieszyć niniejszą transformację proponuje się ścieżki transformacji obejmujące działania niezbędne do osiągania wyznaczonego celu. Wspierane będą projekty na rzecz odbudowy i rozwoju zdolności cyfrowych i ekologicznych. Planuje się współpracę KE z państwami członkowskim na rzecz przyspieszenia realizacji działań w zakresie odnawialnych źródeł energii, sieci energetycznych i usuwania barier dla rozwoju tego sektora.	Poprzez realizację w FEM 2021 – 2027 kierunków działań obejmujących transformację w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, ograniczania emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej, rozwoju OZE, nastąpi wsparcie transformacji w kierunku ekologicznym (wskazywanym w analizowanej Strategii).
5.	Biała Księga: Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu, 28.03.2011, KOM(2011) 144 final	W dokumencie zakłada się poprawę konkurencyjności transportu oraz osiągnięcie co najmniej 60 % ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z transportu (do roku 2050). Wyznaczone, wskazane poniżej cele powinny pomagać w osiągnięciu ww. założeń: – Rozwój nowych paliw oraz systemów napędowych, które są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju; – Zwiększenie wykorzystania bardziej energooszczędnych środków transportu; – Zwiększenie efektywności korzystania z transportu oraz infrastruktury, poprzez systemy informacji, zachęty rynkowe.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II oraz Priorytetu III, planuje się realizację działań w zakresie wspierania zrównoważonej mobilności. Wśród działań planuje się wsparcie projektów z zakresu poprawy konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru, infrastruktury rowerowej i pieszej, rozmieszczenia infrastruktury ładowania / tankowania pojazdów paliwami alternatywnymi, rozwoju systemu parkingów Parkuj i Jedź (P&R), tworzenia ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg. Ponadto planuje się realizację działań w zakresie: budowy obwodnic, linii kolejowych, promocji transportu zbiorowego. Przyjęty kierunek działań w FEM 2021-2027

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
			sprzyjać będzie rozwojowi zrównoważonego transportu oraz jest zgodny z założeniami analizowanego dokumentu.
6.	VIII Ogólny unijny program działań w zakresie środowiska do 2030 r. – wspólnie odwracamy tendencję, The 8th Environment Action Programme - Turning the Trends Together	W dokumencie wskazano, że zachodzące zmiany klimatu, zanieczyszczenia, utratę bioróżnorodności, jak również wzrost zapotrzebowania na zasoby naturalne stanowiące zagrożenie dla dobrobytu i perspektyw obecnych i przyszłych pokoleń. Niezbędne jest podjęcie działań pozwalających na ochronę i przywrócenie różnorodności biologicznej. Niezbędne jest również przedstawienie nowego planu działania obejmującego gospodarkę o obiegu zamkniętym. Program Strategiczny koncentruje się na czterech głównych priorytetach: ochrona obywateli i swobód; rozwijanie silnej i prężnej bazy gospodarczej; budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy; promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej. Powodzenie transformacji ekologicznej zależne będzie m.in. od funkcjonującej gospodarki o obiegu zamkniętym, odpowiedniego zintegrowanego europejskiego rynku energii.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II i Priorytetu III, planuje się realizację działań w obszarach obejmujących: – poprawę efektywności energetycznej (budynków publicznych i mieszkalnych) oraz wsparcie mazowieckich gmin w realizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, – produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Przyjęty kierunek interwencji wypisuje się w założenia i obszary wskazywane w Programie.
7.	KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU regionów budując Europę odporną na zmianę klimatu – nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu z dnia 24.02.2021 r	W dokumencie wskazuje się obszary, w ramach których niezbędne jest uwzględnienie zmian klimatu. Dostosowanie się do zachodzących zmian klimatu będzie wpływać na wszystkie sektory i poziomy zarządzania. Istotne jest uwzględnienie przystosowania do zmiany klimatu w polityce makrofinansowej oraz realizacja działań adaptacyjnych opartych na zasobach przyrody oraz lokalnych działań adaptacyjnych. Strategie adaptacji powinny przynosić efektywne rezultaty i wykorzystywać najnowsze badania. Podkreśla się również potrzebę realizacji odpornej na zmiany klimatu infrastruktury, która pozwoli na zminimalizowanie negatywnych skutków klęsk żywiołowych.	W FEM 2021 – 2027 zakłada się wsparcie projektów, które będą sprzyjały realizacji celu szczegółowego: 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego. Planowane działania mają m.in. prowadzić do wzrostu retencjonowania wód opadowych oraz do poprawy bilansu wodnego na obszarze województwa mazowieckiego. W FEM 2021 – 2027 zwraca się uwagę na konieczność rozwoju błękitnej i zielonej infrastruktury zatrzymującej wody opadowe oraz planuje wsparcie planów adaptacji do zmian klimatu. Zakładany kierunek interwencji sprzyjać będzie przeciwdziałaniu negatywnym skutkom zachodzących zmian klimatu, co jest spójne z założeniami analizowanego dokumentu.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
8.	Agenda Terytorialna 2030	W dokumencie zwrócono uwagę na potrzebę strategicznego planowania przestrzennego. Celem Agendy jest dążenie do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju w Europie. Niezbędna jest realizacja działań m.in. w dziedzinach: – Zmiany klimatu (zadania na rzecz łagodzenia zmian klimatu oraz przystosowania się do niej mogą przyczyniać się do rozwoju); – Utrata różnorodności biologicznej oraz wykorzystanie gruntów (utrata różnorodności biologicznej jest zagrożeniem dla ekosystemów oraz warunków życia w perspektywie długoterminowej); – Jakość powietrza, gleby i wody (zanieczyszczenia komponentów środowiska są przyczyną poważnych problemów zdrowotnych); – Bezpieczna i zrównoważona energia po przystępnej cenie (są istotne dla rozwoju lokalnego i regionalnego); – Sprawiedliwa transformacja (ważna jest realizacja działań pozwalających na ograniczenie emisyjności, osiągnięcia gospodarki neutralnej dla klimatu). – Natura, krajobraz i dziedzictwo kulturowe (stwarzają możliwości rozwoju oraz zachowanie wysokiej jakości środowiska).	W Agendzie zwraca się uwagę na konieczność realizacji działań w obszarach, do których odnosi się FEM 2021 – 2027 w obrębie Priorytetu II i Priorytetu III. Planuje się wsparcie projektów obejmujących: – realizację programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, – kontrolę jakości powietrza; – produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej; – rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury. Realizacja powyższych kierunków działań jest zgodna z założeniami Agendy i wpisuje się w planowane obszary interwencji.
9.	Europejska Konwencja Krajobrazowa z 20.10.2000 r.	W dokumencie wskazano cel polegający na: „<i>promowaniu ochrony, gospodarki i planowaniu krajobrazu, a także organizowaniu współpracy europejskiej w tym obszarze, opartej na wymianie doświadczeń, specjalistów i tworzeniu dobrej praktyki krajobrazowej</i>”. Krajobraz stanowi ważny element życia ludzi zamieszkujących miasta, wsie, obszary zdegradowane, jak również tereny o cennych walorach. Strony Konwencji są zobligowane do wdrażania zadań polegających na ochronie, planowaniu i gospodarowaniu krajobrazem. Niezbędne jest uwzględnianie aspektów krajobrazowych w wykonywanych dokumentach/politykach, które mogą bezpośrednio bądź pośrednio wpływać na krajobraz.	W FEM 2021 – 2027 (Priorytet II, cel szczegółowy 2(iv)), planuje się realizację działań obejmujących m.in.: zieloną infrastrukturę, które będą sprzyjały poprawie walorów krajobrazowych obszarów zurbanizowanych. W głównej mierze działania prowadzące do osiągnięcia celu szczegółowego 2(vii) będą sprzyjać wypełnianiu założeń konwencji. Planuje się działania mające pozytywny wpływ na zachowanie i poprawę walorów krajobrazowych m.in.: – ochrona różnorodności biologicznej m.in. poprzez realizację planów ochrony w parkach krajobrazowych oraz tworzenie centrów ochrony rodzimych gatunków roślinnych i zwierzęcych; – aktualizacja planów ochrony parków krajobrazowych; – usuwanie miejsc nielegalnego nagromadzenia odpadów. W przypadku realizacji projektów inwestycyjnych, w obrębie poszczególnych celów szczegółowych wyznaczonych w FEM 2021 – 2027, niezbędne będzie uwzględnianie walorów krajobrazowych obszarów objętych zainwestowaniem.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
10.	Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment (European Commission 2013)	Wytyczne dotyczą uwzględniania zagadnień związanych ze zmianami klimatu i różnorodnością biologiczną w sporządzanych strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko. Niezbędne jest uwzględnianie powyższych aspektów w opracowanych dokumentach, zarówno na wczesnym etapie opracowania, jak również w trakcie całego procesu oceny. Oceniane dokumenty powinny być spójne z wyznaczonymi celami strategicznymi, w zakresie ograniczania skutków zmian klimatu i utraty bioróżnorodności.	Przy realizacji Prognozy stosowano się do niniejszych wytycznych. Zagadnienia obejmujące zmiany klimatu oraz różnorodność biologiczną przeanalizowano w rozdziałach: 5.1.6., 5.1.9., 5.5. Wytyczne uwzględniono również w rozdziałach 5.6.4., 5.6.7 podczas wykonywania analiz wpływu na niniejsze elementy środowiska.
11.	Horyzont Europa	Jest to program finansowania badań naukowych i innowacyjnych. Udziela wsparcia naukowcom i innowatorom, przez co stymuluje przemiany systemowe sprzyjające powstawaniu Europy ekologicznej, zdrowej i odpornej. Program sprzyja rozwiązywaniu problemów globalnych oraz wspiera rozwój wiedzy i technologii. Przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, podbudza wzrost gospodarczy oraz sprzyja konkurencyjności przemysłu. Budżet Programu na lata 2021 – 2027 wynosi ok. 1 087 mln EUR i obejmuje wsparcie projektów dotyczących trzech zasadniczych filarów: doskonała baza naukowa, globalne wyzwania i konkurencyjność przemysłowa (m.in. klastry: zdrowie; kultura, kreatywność i społeczeństwo integracyjne, technologie cyfrowe, przemysł i przestrzeń kosmiczna; klimat, energetyka i mobilność) oraz innowacyjna Europa.	Priorytety dokumentu przejawiają się w poszczególnych celach szczegółowych FEM 2021 – 2027, w obrębie Priorytetu I – Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza, Priorytetu II – Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza, Priorytetu III – Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu, Priorytetu IV – Fundusze Europejskie dla lepiej połączonych i dostępnego Mazowsza.
12.	Konkluzje Rady Europejskiej z 12 grudnia 2019 r. dot. neutralności klimatycznej	W konkluzjach potwierdzono cel dotyczący osiągnięcia przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r. Zwraca się uwagę na ogromne możliwości w zakresie wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy oraz rozwoju technologicznego wynikającego z transformacji w kierunku neutralności klimatycznej. Proces transformacji wymagał będzie realizacji inwestycji publicznych i prywatnych. Dodatkowo przepisy i polityki UE muszą być zgodne z celem dotyczącym neutralności klimatycznej. Rada Europejska będzie monitorować postępy w zakresie osiągnięcia zamierzonego celu.	Realizacja działań FEM 2021 – 2027 w zakresie Priorytetu II, poprzez cele szczegółowe: 2(i), 2(vi), 2(ii), Priorytetu III (cel 2(viii)), sprzyjać będzie osiągnięciu wyznaczonego celu.
13.	Country Report Poland/Sprawozdanie krajowe – Polska 2019, 2020	W Sprawozdaniu 2019 zawarto stanowisko służb Komisji w sprawie priorytetowych obszarów inwestycyjnych i warunków ramowych skutecznej realizacji polityki spójności na lata 2021–2027. Obszary priorytetowe zaproponowano z uwzględnieniem szerokiej analizy barier, potrzeb inwestycyjnych oraz różnic regionalnych. W zakresie celu strategicznego 1: <i>Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza</i> , niezbędna jest realizacja inwestycji w celu m.in.: – „zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii; – zwiększenia konkurencyjności i umiędzynarodowienie małych i średnich przedsiębiorstw;	FEM 2021 – 2027 poprzez realizację działań w ramach poszczególnych priorytetów (I- IX), wpisuje się w określone w sprawozdaniach cele i kierunki interwencji.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– zwiększania umiejętności w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz instytucjach badawczych w zakresie obszarów inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości”. W obrębie celu strategicznego 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa, zaproponowano realizację działań w celu: – „zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii oraz zmniejszenia zużycia energii; – promowania zrównoważonej gospodarki wodnej (poprzez m.in. dalszy rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach powyżej 10 000 mieszkańców; – przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe; – wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym”. W zakresie celu strategicznego 3: Lepiej połączona Europa, wskazano działania w celu: – „osiągnięcia zrównoważonej mobilności intermodalnej, obejmującej TEN-T i połączenia transgraniczne; – wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej; – poprawy łączności cyfrowej”. W zakresie celu strategicznego 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, wskazano działania w celu: – „poprawy dostępu do zatrudnienia, w szczególności w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, a także osób nieaktywnych zawodowo, w celu zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy, jak również w celu modernizacji instytucji rynku pracy, wspierania możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji, w tym dla pracowników z zagranicy, oraz lepszego przewidywania zmian; – promowania równego dostępu do kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz poprawy ich jakości, skuteczności i adekwatności do potrzeb rynku pracy; – wspierania aktywnego włączenia, rozwiązania problemu deprywacji materialnej i wspierania integracji społeczno-gospodarczej cudzoziemców; – promowania aktywnego i zdrowego starzenia się, poprawy równego i szybkiego dostępu do wysokiej jakości, zrównoważonych i przystępnych cenowo usług oraz w celu poprawy dostępności, skuteczności i odporności systemu opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej”. W obrębie celu strategicznego 5: Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich	

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		<i>i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych, wskazano realizację działań w celu: wspierania zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich i wiejskich oraz wzmocnienia zdolności administracyjnych władz lokalnych.</i> W sprawozdaniu 2020 r. określono wyzwania w zakresie m.in. transformacji klimatycznej i energetycznej. Istotne jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez obniżenie emisyjności wytwarzania energii elektrycznej oraz zmniejszenie energochłonności. W dokumencie zwraca się uwagę: „<i>Zależność od stałych paliw kopalnych w ogrzewaniu mieszkań szkodzi jakości powietrza, co przekłada się na problemy zdrowotne i generuje koszty. Istotną rolę ogrywa modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalny system ciepłowniczy</i>”. Podkreśla się, iż występuje wzrost emisji i zużycia energii w sektorze transportowym. Dlatego istotne jest zapewnienie poprawy połączeń, stosowanie ekologicznych środków transportu publicznego. Zwraca się również uwagę na zmiany klimatu i ryzyko zagrożenia powodziowego. Wskazuje się, iż: „<i>Innowacyjne podejścia do zarządzania ryzykiem powodziowym dotyczące planowania przestrzennego, wykorzystania instrumentów ekonomicznych i systematycznej analizy rozwiązań opartych na zasobach przyrody mogłyby przyczynić się do ograniczenia potrzeb inwestycyjnych w zakresie infrastruktury konwencjonalnej</i>”.	
14.	Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej	Zapisy Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) zobowiązują państwa członkowskie do podejmowania działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, które m.in.: – „<i>zapobiegają dalszemu pogarszaniu oraz chronią i poprawiają stan ekosystemów wodnych oraz w odniesieniu do ich potrzeb wodnych, ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych;</i> – <i>promują zrównoważone korzystanie z wód oparte na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych;</i> – <i>dążą do zwiększonej ochrony i poprawy środowiska wodnego między innymi poprzez szczególne środki dla stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych</i>”. W RDW określono cel polegający na osiągnięciu dobrego stanu wód i ekosystemów od nich zależnych. Państwa członkowskie sporządzają plany gospodarowania wodami dla obszarów dorzecza, które wskazują działania mające wpływ na stan zasobów wodnych oraz gospodarowanie nimi.	W FEM 2021 – 2027 w ramach Priorytetu II, Cel szczegółowy 2(v), planowane są działania sprzyjające ochronie zasobów wodnych, co jest spójne z celami RDW. Planuje się wsparcie inwestycji w zakresie rozbudowy systemów wodociągowych (budowa nowych sieci wodociągowych, nowe stacje ujęć i uzdatniania wody), także działania związane z poprawą systemów zaopatrzenia, dystrybucji i magazynowania wody. Działania te będą prowadzić do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych. Wspierane będą działania obejmujące zwiększenie efektywności dostaw wody, rozwój systemów ujęć, uzdatniania, zaopatrzenia i magazynowania wody. W konsekwencji zrealizowane działania doprowadzą do zasobooszczędności i zmniejszenia strat wody w systemie zaopatrywania ludności w wodę. Prowadzić to będzie do ograniczania zużycia zasobów wodnych w regionie. Zgodnie z założeniami FEM 2021 – 2027 planowane inwestycje w ramach celu szczegółowego 2(iv), w zakresie realizacji zbiorników wodnych, obiektów hydrotechnicznych nie mogą powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
			potencjału jednolitych części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód.
15.	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z dnia 22 października 2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych	Dyrektywa określa ramy dla środków obejmujących rozwój infrastruktury paliw alternatywnych, na potrzeby ograniczenia zależności od ropy naftowej oraz ograniczenia wpływu transportu na środowisko. Dokument wskazuje wymagania dotyczące rozbudowy infrastruktury paliw alternatywnych, które będą wdrażane poprzez krajowe polityki.	Dyrektywa definiuje wymagania w zakresie rozbudowy infrastruktury paliw alternatywnych. Wymagania te powinny być uwzględniane w działaniach przewidzianych w FEM 2021 – 2027, przy rozbudowie infrastruktury paliw alternatywnych, w tym punktów ładowania dla pojazdów elektrycznych oraz punktów tankowania gazu ziemnego.
16.	Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności – europejski transport na drodze ku przyszłości	Zgodnie z zapisami Strategii unijny system transportu powinien być odporny na przyszłe kryzysy. Rozwój mobilności powinien się opierać o wydajny i wzajemnie połączony system transportu multimodalnego, uzupełniony o infrastrukturę ładowania i tankowania pojazdów bezemisyjnych. W dokumencie wskazuje się, iż wszystkie rodzaje transportu muszą być bardziej zrównoważone. Podkreśla się, iż trzeba wdrażać działania pozwalające na zwiększenie wykorzystania zrównoważonych rodzajów transportu (w szczególności zwiększenie liczby podróżujących koleją, korzystających z transportu publicznego oraz aktywnych form przemieszczania). Musi nastąpić popularyzacja pojazdów emisyjnych i bezemisyjnych oraz paliw odnawialnych i niskoemisyjnych w odniesieniu m.in. do transportu drogowego, powietrznego, kolejowego.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II. Priorytetu III oraz Priorytetu IV planuje się realizację działań w zakresie wspierania zrównoważonej mobilności. Wśród działań planuje się wsparcie projektów z zakresu poprawy konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru, rozmieszczenia infrastruktury ładowania / tankowania pojazdów paliwami alternatywnymi, rozwoju systemu parkingów Parkuj i Jedź (P&R), tworzenia ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg. Ponadto planuje się realizację działań w zakresie: budowy obwodnic, budowy, rozbudowy i modernizacji linii kolejowych, promocji transportu zbiorowego. Zakładany kierunek działań w FEM 2021-2027 sprzyjać będzie rozwojowi zrównoważonego transportu, w tym transportu niskoemisyjnego i bezemisyjnego.
17.	Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia	Jednym z zadań zawartych w analizowanym dokumencie jest odbudowa zasobów przyrodniczych, ochrona przyrody. Zanieczyszczenia środowiska wpływają na utratę bądź spadek różnorodności biologicznej. Główne zobowiązania w zakresie ochrony przyrody do roku 2030 dotyczą: – „Objęcia co najmniej 30 % unijnych obszarów lądowych i 30 % unijnych obszarów morskich ochroną prawną i wprowadzenie korytarzy ekologicznych w ramach realnej transeuropejskiej sieci Natura; – Ścisłej ochrony co najmniej 1/3 unijnych obszarów chronionych, w tym wszystkich pozostałych w UE lasów pierwotnych i starodrzewów; – Skutecznego zarządzania wszystkimi obszarami chronionymi, określenia jasnych celów i środków ochrony oraz ich odpowiednie monitorowanie”.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II oraz Priorytetu III, planuje się działania prowadzące do ochrony różnorodności biologicznej. Zakłada się wsparcie działań w zakresie: aktualizacji planów ochrony parków krajobrazowych, ochrony różnorodności biologicznej poprzez realizację planów ochrony parków krajobrazowych, ochrony różnorodności biologicznej i rodzimych gatunków roślinnych i zwierzęcych na terenach miejskich i pozamiejskich. Realizacja planów ochrony na obszarach chronionego krajobrazu dotyczyć będzie wykonania zabiegów ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych i gatunków objętych ochroną oraz monitoringu obszarów chronionych w celu zachowania i zwiększenia różnorodności biologicznej.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
			W FEM 2021 – 2027 bezpośrednio nawiązuje się do Strategii i wskazuje się, iż: „Wspierane będą działania wynikające z dokumentów o charakterze strategicznym, w szczególności z Unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności (...)” Zakłada się realizację działań przyczyniających się do przywracania utraconej różnorodności biologicznej oraz zapewnienia warunków do wzrostu liczebności gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych.
Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie krajowym i regionalnym (strategiczne)			
1.	Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce	W Umowie Partnerstwa (UP) przedstawiono „strategię interwencji funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027”. Proponuje się realizację zadań dotyczących pięciu celów polityki spójności: – Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej, – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa, – Lepiej połączona Europa, – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, – Europa bliższa obywateli. Dodatkowo wskazuje się realizację celu pozwalającego na „łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu”. Sformułowane wyzwania dotyczą m.in.: – „Postępu technologicznego we wszystkich sektorach gospodarki; – Wykorzystania technologii cyfrowych i nowych modeli biznesowych w przedsiębiorstwach; – Zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, która jest jedną z najwyższych w Unii Europejskiej; – Zwiększenia efektywności energetycznej gospodarki; – Niezawodności i stabilności dostaw energii; – Zmniejszenie strat przesyłowych energii elektrycznej (przestarzała infrastruktura elektroenergetyczna); – Rozwinięcia potencjału magazynowania energii; – Redukcji emisji CO₂; – Transformacji energetycznej w kierunku zielonej gospodarki; – Zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów; – Efektywnego zagospodarowania odpadów; – Odpowiedniego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych;	Przedstawione w FEM 2021 – 2027 priorytety i kierunki wsparcia są spójne z założeniami Umowy Partnerstwa oraz wyznaczonymi celami polityki spójności.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– Utrzymania dobrego stanu wód; – Efektywnego wykorzystania zasobów bez dodatkowego obciążania środowiska; – Zapewnienia lepszego dostępu do transportu publicznego dla mieszkańców obszarów zurbanizowanych; – Rozwoju transportu niskoemisyjnego lub o zerowej emisyjności; – Rozwoju nowoczesnych technologii i systemów łączności; – Zwiększenia zasobów pracy; – Podnoszenia poziomu umiejętności i kwalifikacji społeczeństwa; – Ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego; – Większej dostępności usług zdrowotnych z uwzględnieniem zróżnicowania między regionami; – Wzrostu efektywności i jakości systemu ochrony zdrowia; – Wzmocnienia roli kultury i turystyki dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej; – Podnoszenia atrakcyjności turystycznej regionów; – Przyspieszenia rozwoju obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej”.	
2.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia obejmuje cele i kierunki rozwoju kraju w aspekcie społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym. W Strategii wskazano cele szczegółowe: – <i>Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną;</i> – <i>Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;</i> – <i>Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i> W dokumencie wskazano również obszary mające wpływ na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe. Dla projektu dokumentu opracowana została prognoza oddziaływania na środowisko. W Prognozie nie wskazano istotnych oddziaływań negatywnych wynikających z realizacji projektu Strategii, których nie udało się ograniczyć bądź zminimalizować na etapie wdrażania kolejnych dokumentów. Podczas analiz w Prognozie zidentyfikowano pozytywny wpływ na ludzi. W Prognozie podkreślono, że w przypadku: „obszarów wpływających na realizację SOR sytuacja jest bardziej skomplikowana, gdyż zidentyfikowano oddziaływania związane z bezpowrotnym negatywnym skutkiem, które są możliwe do zminimalizowania dopiero na etapie	FEM 2021 – 2027 obejmuje cele i kierunki działań, sprzyjające osiągnięciu wskazanych w Strategii celów szczegółowych. Zwłaszcza realizacja celów, w ramach Priorytetu I i Priorytetu II przybliżyć będzie do osiągnięcia celów obejmujących trwały wzrost gospodarczy bazujący na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej oraz skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. Planowane działania w obrębie Priorytetu V i Priorytetu VI sprzyjać będą osiągnięciu celu polegającego na rozwoju społecznie wrażliwym i terytorialnie zrównoważonym.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		<i>wdrażania kolejnych dokumentów wynikających z SOR lub na etapie projektowania konkretnych inwestycji wynikających z SOR”.</i>	
3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (M. P. z 2019 poz. 1060)	Strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, w którym wskazano trzy cele: – Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym; – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; – Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. W dokumencie określono wyzwania do roku 2030: – „adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska, – przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, – rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego, – wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych w gospodarce, – rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach, – zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami, – przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych”.	FEM 2021 – 2027 obejmuje kierunki działań (Priorytet II), które wpisują się w wyznaczone cele i wyzwania określone w Strategii, poprzez wspieranie przystosowania się do zmian klimatu; wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej. Identyfikuje się zbieżność pomiędzy założeniami Strategii a działaniami w ramach pozostałych Priorytetów (I, III-IX).
4.	Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	W dokumencie Polityki, dla określonych kierunków polityki energetycznej, wskazano cele główne. Podstawowymi kierunkami polityki energetycznej są m.in.: – Poprawa efektywności energetycznej (cel główny związany jest z rozwojem gospodarki, bez udziału wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną, zmniejszanie energochłonności gospodarki); – Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii (obejmuje zapewnienie stabilnych dostaw paliw i energii w celu zaspokojenia potrzeb krajowych, z uwzględnieniem akceptowalnych cen przez społeczeństwo i gospodarkę, z włączeniem dywersyfikacji źródeł i kierunków dostaw ropy naftowej, paliw ciekłych i gazowych); – Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii; – Ograniczenie wpływu energetyki na środowisko (ograniczenie emisji CO₂, SO₂, NO_x oraz pyłów, ograniczenie wpływu energetyki na stan wód, minimalizacja składowania odpadów, w wyniku wykorzystania	Planowane działania w obrębie Priorytetu II oraz celów: 2(i), 2(ii), jak również Priorytetu III- cel: 2(viii), wpisują się w założenia Polityki energetycznej Polski. Zakładane kierunki interwencji obejmujące: poprawę efektywności energetycznej, działania wspierające zrównoważoną mobilność miejską, inwestycje dot. wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych, odpowiadają na wyzwania wskazywane w dokumencie. W FEM 2021 – 2027 wskazano, iż: „w celu zwiększenia efektywności wykorzystania energii, preferowane będą projekty: zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, zapewniające jak najwyższy poziom redukcji CO₂, promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych, wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE)”.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		w gospodarce, wytwarzanie energii z wykorzystaniem technologii niskoemisyjnych). Dla projektu dokumentu wykonana została prognoza oddziaływania na środowisko¹. W dokumencie wskazano, iż planowane do realizacji działania w poszczególnych sektorach mogą i będą powodować ingerencję w środowisko. Skala i charakter oddziaływania uzależniony będzie od obszaru prowadzonej działalności. W Prognozie zawarto wniosek, w którym wskazano, iż: „proponowany w Polityce zestaw i zakres działań oraz zarysowane w tym dokumencie kierunki rozwoju sektora energetycznego w Polsce służyć powinny realizacji podstawowych celów w tym zakresie, w tym długofalowej i trwałej poprawy efektywności energetycznej, zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego oraz ograniczenia, bądź racjonalizacji presji na środowisko”.	
5.	Polityka energetyczna Polski do 2040 roku (projekt)	Dokument obejmuje osiem celów szczegółowych, działania oraz projekty strategiczne. W efekcie realizacji wyznaczonych celów i działań dokonana zostanie niskoemisyjna transformacja energetyczna, opierająca się o trzy filary: – „Sprawiedliwa transformacja; – Zeroemisyjny system energetyczny; – Dobra jakość powietrza”. Wskazane cele szczegółowe dotyczą: – „Optymalnego wykorzystania własnych zasobów energetycznych; – Rozbudowy infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej; – Dywersyfikacji dostaw i rozbudowy infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych; – Rozwoju rynków energii; – Wdrożenia energetyki jądrowej; – Rozwoju odnawialnych źródeł energii; – Rozwoju ciepłownictwa i kogeneracji; – Poprawy efektywności energetycznej”. Dla projektu dokumentu opracowana została prognoza oddziaływania na środowisko². W Prognozie podkreślono, że kompleksowa realizacja PEP2040 będzie oddziaływać na ograniczenie presji energetyki na środowisko, a w efekcie prowadzić do poprawy jego stanu. Realizacja PEP2040 wpłynie na „redukcję emisji gazów cieplarnianych, co będzie miało znaczenie w procesie globalnym ograniczenia zmian klimatu”. Szereg inwestycji wynikających z realizacji PEP2040	Realizacja działań w ramach celów FEM 2021 – 2027: 2(i), 2(ii), sprzyjać będzie osiągnięciu celów PEP2040 obejmujących rozwój OZE i poprawę efektywności energetycznej.

¹ Prognoza oddziaływania na środowisko dla Polityki energetycznej Polski do 2030 roku, Warszawa 2009 r.

² Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu Polityki energetycznej Polski do 2040 r. – załącznik nr 3 do PEP2040

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		będzie oddziaływało negatywnie na część elementów środowiska. W prognozie zaproponowano działania dot. minimalizacji, ograniczenia negatywnego wpływu wynikającego z realizacji PEP2040.	
6.	Polityka klimatyczna Polski, Strategia redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020, październik 2003	W dokumencie wyznaczono cele i działania, które mają służyć osiągnięciu celu strategicznego polityki klimatycznej Polski. Wyznaczone cele i działania służą integracji polityki klimatycznej z gospodarczą i społeczną. Głównym zadaniem dla energetyki, sektora przemysłowego, polityki transportowej, rolnictwa i leśnictwa jest redukcja emisji gazów cieplarnianych, w odniesieniu do leśnictwa – również zwiększanie pochłaniania dwutlenku węgla. W zakresie energetyki niezbędne jest m.in. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dywersyfikacja źródeł energii oraz zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł OZE. W przypadku sektora przemysłowego ważna jest m.in. racjonalizacja zużycia energii, promocja technologii niskoemisyjnych. W zakresie transportu powinna następować m.in. promocja transportu publicznego, redukcja zanieczyszczeń z pojazdów oraz promocja stosowania paliw alternatywnych. Promocja rolnictwa ekologicznego, zalesianie gruntów rolnych to jedno z wyzwań w zakresie rolnictwa. W dokumencie wskazuje się również potrzebę minimalizacji ilości odpadów i użytkowanie gazu składowiskowego, zagospodarowanie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.	Planowane działania w obrębie Priorytetu II oraz celów: 2(i), 2(ii), jak również Priorytetu III cel: 2(viii) sprzyjać będą redukcji emisji zanieczyszczeń (celu wskazywanego w Polityce klimatycznej Polski). Ponadto planuje się działania w ramach Priorytetu IV, które będą sprzyjać ograniczeniu emisji, poprzez stosowanie bardziej ekologicznego transportu. Przyjęty kierunek działań obejmuje m.in. rozmieszczenie infrastruktury ładowania / tankowania pojazdów paliwami alternatywnymi, rozwój systemu parkingów Parkuj i Jedź (P&R), tworzenie ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg. Ponadto planuje się realizację działań w zakresie: budowy obwodnic, budowy, modernizacji i przebudowy linii kolejowych, promocji transportu zbiorowego. W FEM 2021 – 2027 wskazano, iż: „w celu zwiększenia efektywności wykorzystania energii, preferowane będą projekty: zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, zapewniające jak najwyższy poziom redukcji CO ₂ , promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych, wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE)”.
7.	Strategia transformacji do gospodarki neutralnej klimatycznie (projekt)	Strategia ma obejmować analizę scenariuszy kosztowych dotyczących transformacji polskiej gospodarki w kierunku gospodarki niskoemisyjnej do 2050 r. oraz wskazywać optymalny scenariusz. Opracowywane zestawy scenariuszy będą podstawą wyboru kierunku transformacji gospodarki w niskoemisyjną.	Na dzień opracowywania niniejszego rozdziału Prognozy, projekt dokumentu nie był upubliczniony.
8.	Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)	Realizacja Planu powinna sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi przy zachodzących zmianach klimatu. W Planie zaproponowano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych dotyczące obszarów wrażliwych na zmiany klimatu tj.: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, obszary górskie, strefy wybrzeża. Oprócz działań o charakterze horyzontalnym, niezbędna jest również realizacja zadań uwzględniających wrażliwość regionalną i lokalną specyfikę obszaru. Działania o charakterze horyzontalnym dotyczą m.in.: – „edukacji w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków,	W FEM 2021 – 2027 planuje się wsparcie projektów w zakresie celu: 2(iv), które są spójne z założeniami SPA2020. Zgodnie ze SPA 2020 ważne jest uwzględnianie zmian klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej (cel szczegółowy 3(ii)). Istotnym elementem byłoby wsparcie projektów edukacyjnych w zakresie zmian klimatu i adaptacji do tych zmian.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– monitoringu zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz (w dalszej perspektywie) postępu we wdrażaniu regionalnych i lokalnych strategii / planów adaptacyjnych, – planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji, – przygotowania i wdrażania zintegrowanych strategii / planów adaptacyjnych, – uwzględniania trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej (climate proofing)".	
9.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	W Strategii sformułowano cel główny polegający na: „zwiększeniu dostępności transportowej kraju oraz poprawie bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym”. By osiągnąć wyznaczony cel niezbędna będzie realizacja następujących działań: – „budowa zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; – poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; – zmiana w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); – poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; – ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko; – poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe”. Projekt Strategii podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W ramach wykonanej procedury opracowano prognozę oddziaływania na środowisko³. Przeprowadzona ocena wpływu wykazała m.in., że: – zwiększy się obciążenie istniejącej sieci dróg (drogi te obecnie są zagrożeniem dla zdrowia człowieka i przyrody); – „zastosowanie działań minimalizujących w odpowiednim zakresie, uszczegółowionym po weryfikacji terenowej, zapewni skuteczne ograniczenie negatywnego oddziaływania”; – projekty powinny – w jak najmniejszym stopniu szkodzić środowisku, a sposób realizacji należy wnikliwie przeanalizować na etapie wykonywania raportów o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;	W ramach celu: 2(viii), Priorytet III oraz Priorytetu IV, zakłada się realizację działań z zakresu: – poprawy konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru; – infrastruktury rowerowej i pieszej; – budowy i przebudowy infrastruktury transportu publicznego; – rozmieszczenia infrastruktury ładowania / tankowania pojazdów paliwami alternatywnymi, – rozwoju systemu parkingów Parkuj i Jedź (P&R), – budowy obwodnic, budowy, przebudowy i modernizacji linii kolejowych, promocji transportu zbiorowego; które będą sprzyjać osiągnięciu celu określonego w Strategii dotyczącego ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko. Planowane działania powinny wpłynąć na wzrost atrakcyjności i konkurencyjności transportu publicznego. Zgodnie z zapisami FEM 2021 – 2027 wsparciem zostaną objęte projekty w zakresie: „zakupu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego taboru autobusowego, rozbudowy infrastruktury paliw o punkty ładowania samochodów elektrycznych i stacji tankowania samochodów wodorowych (w szczególności: punktów/stacji ładowania/ tankowania paliw alternatywnych). Wspierana będzie infrastruktura niezbędna do korzystania z komplementarnych form transportu, tj. transportu bezemisyjnego komplementarnego w stosunku do

³ Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Warszawa 2019 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		- wykonanie projektów strategicznych przyczyni się do rozwoju systemu transportu; - wskazane kolizje inwestycji z obszarami chronionymi należy poddać dalszym analizom na etapie prac planistycznych.	autobusowego transportu publicznego- carsharing oparty o pojazdy elektryczne.”. Przyjęty kierunek działań jest zgodny ze Strategią w zakresie wspierania rozwoju niskoemisyjnych środków transportu, wspierania transportu zbiorowego.
10.	Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Istotnym zadaniem Polityki ekologicznej Państwa 2030 (PEP 2030) jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski. W PEP 2030 sformułowano cele szczegółowe: „poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; - zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; - łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich, zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych”. Wskazane powyżej cele szczegółowe będą realizowane poprzez odpowiednie kierunki interwencji m.in.: „przeciwdziałanie zmianom klimatu, - adaptację do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych, - zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód; - likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania; - zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu; - gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym”. W PEP 2030 w odniesieniu do analizowanego obszaru wskazuje się m.in., że: - w województwie występuje problem związany z gospodarką odpadami (m.in. poziom recyklingu, dzikie wysypiska); - występują częste przekroczenia – głównie w aglomeracji warszawskiej – dopuszczalnych poziomów stężeń pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀; - na terenie województwa występuje zagrożenie powodziowe. Projekt dokumentu podlegał ocenie strategicznej, w ramach której, sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko.⁴ Zgodnie z zapisami Prognozy oceniany dokument PEP2030 ma charakter prośrodowiskowy. W wyniku przeprowadzonych	Planowana realizacja działań (Priorytet II i Priorytet III), w zakresie: - poprawy efektywności energetycznej, - wspierania przystosowania się do zmian klimatu; - wspierania transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; - wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej; - wzmacniania ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, - zrównoważonej gospodarki wodnej, jest spójna z założeniami i celami PEP 2030, w tym odpowiada na identyfikowane problemy, określone dla analizowanego województwa w PEP 2030.

⁴Prognoza oddziaływania na środowisko Polityki Ekologicznej Państwa 2030 - Strategii Rozwoju w Obszarze Środowiska i Gospodarki Wodnej. DATAGIS.PL Technologie Geoinformacyjne, Warszawa, 2019 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		analiz nie zidentyfikowano działań zawartych w PEP2030, które mogłyby w sposób znacząco negatywnie wpływać na obszary Natura 2000.	
11.	Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.- projekt	Dokument stanowi kontynuację dokumentu Policy Paper dla ochrony zdrowia i dotyczy rozwoju systemu ochrony zdrowia. W dokumencie wskazuje się główne wyzwania w zakresie systemu zdrowia oraz proponuje kierunki zmian. Kierunki interwencji obejmować będą: – <i>Rozwój profilaktyki, skuteczną promocję zdrowia i postaw prozdrowotnych;</i> – <i>Poprawę jakości, przyjazności i efektywności świadczonych usług zdrowotnych poprzez standaryzację i reorganizację opieki;</i> – <i>Poprawę dostępności i efektywności opieki zdrowotnej poprzez rozwój i modernizację infrastruktury systemu ochrony zdrowia;</i> – <i>Wsparcie rozwoju kadr systemu ochrony zdrowia w kontekście dostosowania zasobów do zmieniających się potrzeb społeczeństwa;</i> – <i>Rozwój usług cyfrowych w publicznym systemie ochrony zdrowia;</i> – <i>Rozwój i upowszechnienie wykorzystania nowoczesnych i nowatorskich technologii w sektorze zdrowia.</i>	W FEM 2021 – 2027, w ramach celu szczegółowego 4(v) – Priorytet IV, odniesiono się bezpośrednio do dokumentu: Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r. Zakłada się bowiem interwencję zgodną z niniejszym dokumentem, obejmującą w szczególności: „zakup sprzętu i aparatury medycznej, wyposażenia umożliwiającego świadczenie usług z zakresu telemedycyny (np.: teleporady, teleopieka, telekonsultacje) i e-usług, uzupełnione niezbędnymi, dostosowawczymi robotami budowlanymi”. Ponadto planowane działania w ramach celu szczegółowego 4(k), wspierać będą realizację celów określonych w dokumencie.
12.	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Głównym zadaniem Strategii jest „rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego”. By osiągnąć powyższy cel sformułowano cele szczegółowe: – <i>Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej;</i> – <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska;</i> – <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa.</i>	W FEM 2021 – 2027, Priorytet II, zakłada się wsparcie działań z zakresu rozwoju OZE (również poza obszarami miejskimi), rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, redukcji emisji zanieczyszczeń, co sprzyja osiągnięciu celu Strategii obejmującego poprawę jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska. Z kolei realizacja działań z Priorytetu I, VI, IX może wpływać na osiągnięcie celów wyznaczonych w ramach Strategii w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa oraz dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, poprawy jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.
13.	Strategia Produktyności	Zadaniem Strategii Produktyności 2030 jest wzrost produktywności w warunkach gospodarki neutralnej klimatycznie, o obiegu zamkniętym, która oparta jest na danych. Strategia obejmuje działania oraz cele szczegółowe w obrębie 7 obszarów: „Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): – <i>Wzrost wydajności surowcowej gospodarki,</i> – <i>Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce;</i> Obszar II. Praca i kapitał ludzki: – <i>Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie,</i> – <i>Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki;</i>	Planowane działania w FEM 2021 – 2027 są częściowo powiązane z założeniami Strategii w obszarze: I Zasoby naturalne w aspekcie obejmującym gospodarkę o obiegu zamkniętym (Priorytet II, cel szczegółowy: 2(vi)). Realizacja Priorytetu I może wspierać założenia Strategii, w zakresie obszaru I, poprzez rozwój umiejętności w obszarach niskoemisyjnej transformacji przemysłu i przedsiębiorczości, transferu technologii i zarządzania innowacjami. Planowane kierunki interwencji w ramach Priorytetu VII mogą wspierać założenia Strategii w obszarze II, natomiast zakładane

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		<i>Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy):</i> – Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, – Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; <i>Obszar IV. Organizacja i instytucje:</i> – Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, – Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; <i>Obszar V. Wiedza:</i> – Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; <i>Obszar VI. Dane:</i> – Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; <i>Obszar VII. Umiędzynarodowienie:</i> – Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce”.	wsparcie w obrębie Priorytetu I może wspomagać obszar III, V Strategii.
14.	Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030	W Strategii wskazano kierunki interwencji do 2030 roku. Przyjęty kierunek działań ma zapewnić odpowiednie warunki „dla prowadzenia działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli w celu zapewnienia spójnej i efektywnej realizacji polityki rozwojowej”. W dokumencie wskazano cel główny: Sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku i gospodarce oraz cele szczegółowe: – „Lepsze prawo; – Sprawne instytucje państwa; – Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia; – Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych; – Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego”.	Realizacja działań zawartych w FEM 2021 – 2027 w ramach celu szczegółowego 1(ii) (Priorytet I), jest powiązana z celem: 3 Strategii, w zakresie rozwoju rozwiązań cyfrowych. W ramach FEM 2021 – 2027 planuje się realizację działań obejmujących m.in. E-administrację, E-zdrowie, E-kultura.
15.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS2030)	W Strategii sformułowano cel główny dotyczący wzrostu jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków oraz trzy cele szczegółowe: – „Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne (Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami; Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej); – Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich (Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze; Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury; Digitalizacja, cyfrowa	Realizacji działań w ramach Priorytetu VII (cel szczegółowy (4f)) FEM 2021 – 2027 będzie sprzyjać osiągnięciu wyznaczonych celów Strategii, głównie celu 1, w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu przez edukację włączającą. Kierunki działań w ramach Priorytetu IX i V są spójne z założeniami Strategii w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zachowywania dóbr kultury oraz rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury; Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę; Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą); – Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne (Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju; Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych; Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa)".	
16.	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL2030)	Zadaniem Strategii jest zapewnienie wzrostu kapitału ludzkiego i spójności społecznej w kraju. Cel osiągnięty będzie poprzez wyznaczone 4 cele szczegółowe: – „Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; – Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; – Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; – Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne”.	Wsparcie działań w zakresie Priorytetu V, VI, VII, VIII sprzyjać będzie osiągnięciu celów wyznaczonych w Strategii w zakresie zwiększenia kompetencji społeczeństwa, ograniczenia wykluczenia społecznego, aktywizacji społeczno-zawodowej, poprawy systemu opieki zdrowotnej.
17.	Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030	Dokument obejmuje działania oraz priorytety na rzecz równowagowego traktowania. Program określa następujące priorytety: – Polityka antydyskryminacyjna, – Praca i zabezpieczenia społeczne, – Edukacja, – Zdrowie, – Dostęp do dóbr i usług, – Budowanie świadomości, – Gromadzenie danych i badania, – Koordynacja. Proponowane działania dotyczą podnoszenia świadomości społecznej w aspekcie równego traktowania oraz przeciwdziałania nierespektowaniu zasady równego traktowania oraz współpracę w zakresie równego traktowania (m.in. z partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi).	Założenia Programu przejawiać się będą w obrębie Priorytetu I, V, VII oraz VI i VIII FEM 2021-2027 poprzez rozwój usług e-zdrowie, wsparcie opieki psychiatrycznej, poprawę dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi oraz aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, osób z niepełnosprawnościami.
18.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	W dokumencie określono strategiczną wizję dla Polski Wschodniej polegającą na rozwoju obszaru z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, poprawiając swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną zarówno w kraju, jak i w Unii Europejskiej. Osiągnięcie powyższej wizji strategicznej możliwe jest poprzez działania w obrębie strategicznych obszarów: INNOWACYJNOŚĆ - ZASOBY PRACY – INFRASTRUKTURA, których celem jest: – podniesienie poziomu innowacyjności makroregionu; – aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego;	Cele i założenia Strategii w obszarze powiązanych z FEM 2021 – 2027 uwzględnione zostały w ramach Priorytetu I, II, III, IV, V, VI, VII, zwłaszcza poprzez poprawę potencjału sektora nauki i badań, aktywizację zawodową, edukację, rozwój połączeń transportowych oraz rozwój niskoemisyjnego transportu, zwiększenie udziału OZE.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– zwiększenie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności makroregionu.	
19.	Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze	W Strategii określono cel główny polegający na: „Zapewnieniu wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”. Cel ten będzie realizowany poprzez pięć celów strategicznych: – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze (zakładany jest wzrost konkurencyjności regionu w wyniku rozwoju działalności gospodarczej oraz wykorzystywania nowych technologii); – Dostępne i mobilne Mazowsze (planowana jest poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu, przy uwzględnieniu ograniczenia presji na przestrzeń i środowisko); – Zielone, niskoemisyjne Mazowsze (zakłada się poprawę stanu środowiska w wyniku racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody); – Mazowsze zintegrowane społecznie (zakłada się poprawę jakości/dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego); – Mazowsze bogate kulturowo (zakłada się wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, walorów kulturowych oraz potencjału turystycznego na potrzeby rozwoju województwa i poprawy jakości życia). Projekt Strategii podlegał procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W ramach wykonanej dla dokumentu Prognozy⁵ wskazano, iż wykonane analizy oraz oceny wpływu na poszczególne elementy środowiska wskazują na pozytywny bilans dokumentu. Podkreśla się, że „planowane działania w różnym stopniu wpływają na środowisko i jego komponenty, jednakże uwzględniają zarówno zasady zrównoważonego rozwoju jak i cele ochrony środowiska”.	Strategia oraz FEM 2021 – 2027 są powiązane i obejmują wspólne obszary, wymagające wsparcia. Realizacja działań w zakresie Priorytetu I wspierać będzie osiągnięcie celów określonych w ramach celu strategicznego: Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze. Wsparcie działań w ramach Priorytetu II, III, IV i IX w zakresie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, poprawy dostępności i spójności obszaru, rewitalizacji obszarów, sprzyjać będzie osiągnięciu celu: Dostępne i mobilne Mazowsze. Realizacja działań w ramach Priorytetu II obejmujących ochronę obszarów cennych przyrodniczo, gospodarowanie zasobami wodnymi, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie udziału OZE, zwiększenie retencji wodnej, poprawę efektywności energetycznej, wspierać będzie osiągnięcie celu: zielone, niskoemisyjne Mazowsze. Poprzez realizację działań wskazywanych w obrębie Priorytetu V, VI, VII, VIII w zakresie edukacji, rozwoju infrastruktury ochrony zdrowia, infrastruktury społecznej, aktywizacji zawodowej nastąpi wsparcie celu: Mazowsze zintegrowane społecznie. Realizacja działań w ramach Priorytetu IX, w zakresie ochrony rozwoju i promowania dziedzictwa kulturowego wspierać będzie realizację celu: Mazowsze bogate kulturowo.
20.	Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku (RIS)	Zadaniem opracowanej Strategii (RIS 2030) jest osiągnięcie przez województwo jednego z liderów w zakresie innowacyjności do roku 2030, w obszarze Europy Środkowej i Wschodniej. W dokumencie określono cele strategiczne obejmujące: – Zwiększanie aktywności innowacyjnej na Mazowszu, – Silne i efektywnie działające łańcuchy wartości łączące przedsiębiorstwa,	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu I, bezpośrednio nawiązuje się do Strategii. Wskazuje się, iż w ramach celów: 1(i) i 1(iii), wsparciem zostaną objęte projekty realizujące cele RIS 2030.

⁵ Prognoza oddziaływania na środowisko do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+, 2021 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– <i>Efektywny ekosystem tworzenia i wspierania innowacji,</i> – <i>Wzrost umiędzynarodowienia mazowieckiego ekosystemu innowacji.</i>	
21.	Strategia Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024	W dokumencie określono cel główny polegający na zwiększeniu poziomu odporności na cyberzagrożenia oraz wzmocnieniu poziomu ochrony informacji w sektorach: publicznym, militarnym i prywatnym. Cel ten będzie osiąganym poprzez wyznaczone cele szczegółowe dotyczące: – Rozwoju krajowego systemu cyberbezpieczeństwa; – Zwiększenia poziomu odporności systemów informacyjnych administracji publicznej oraz sektora prywatnego, w tym skuteczne zapobieganie i reagowanie na incydenty; – Wzrostu potencjału narodowego w zakresie technologii cyberbezpieczeństwa; – Rozwoju świadomości i kompetencji społecznych w odniesieniu do cyberbezpieczeństwa; – Wykształcenia mocnej pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej w obrębie cyberbezpieczeństwa.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu I (cel: 1(ii)), przewiduje się wsparcie projektów związanych z cyberbezpieczeństwem.
22.	Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030	Głównym celem dokumentu jest: „Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności”. W dokumencie określono następujące cele strategiczne: – Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; – Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; – Internet dla Mazowsza; – ICT dla nauki i biznesu.	Przyjęte w Priorytecie I i VII kierunki działań, poprzez rozwój społeczeństwa informacyjnego, rozwój kompetencji cyfrowych oraz rozwój sieci szerokopasmowej, są spójne z założeniami Strategii.
23.	Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030	W dokumencie określono cele strategiczne i operacyjne, które sformułowano na podstawie szeregu działań badawczych oraz rozległej diagnozy. Cele strategiczne dla OMW brzmią: – <i>Warszawa wraz ze swoim obszarem metropolitalnym jako znacząca metropolia europejska;</i> – <i>Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla OMW;</i> – <i>Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój;</i> – <i>Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW;</i>	Realizacja działań w zakresie Priorytetu III (Cel: 2(viii)) oraz Priorytetu IX, obejmujących rozwój transportu, rewitalizację obszarów, wpisuje się w kierunki działań wskazane w ramach celu <i>Warszawa wraz ze swoim obszarem metropolitalnym jako znacząca metropolia europejska</i> oraz celu <i>Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla OMW</i> Strategii. Działania w zakresie ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa kulturowego, pośrednio wpisują się w założenia celu <i>Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW</i> Strategii. Realizacja Priorytetu I wspierać powinna cel <i>Atrakcyjne</i>

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– <i>Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich;</i> – <i>Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego, udział mieszkańców OMW w kształtowaniu zrównoważonej metropolii opartej na idei społeczeństwa obywatelskiego.</i>	<i>warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich Strategii, natomiast realizacja Priorytetu V i VII powinna wspierać cel Wysoki poziom kapitału ludzkiego i społecznego, udział mieszkańców OMW w kształtowaniu zrównoważonej metropolii opartej na idei społeczeństwa obywatelskiego Strategii.</i>
24.	Zintegrowana Strategia Umiejętności (Warszawa, 2019)	Zadaniem Strategii jest stworzenie warunków dla rozwoju umiejętności potrzebnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego oraz osiągnięcia wysokiej jakości życia. By ten cel osiągnąć, planuje się realizację działań w sześciu obszarach priorytetowych: – <i>podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych;</i> – <i>rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności;</i> – <i>zwiększenie udziału pracodawców w rozwoju i lepszym wykorzystaniu umiejętności;</i> – <i>budowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności;</i> – <i>wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności;</i> – <i>wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności.</i>	Realizacja działań w ramach Priorytetu V, VII w zakresie edukacji, rozwijania umiejętności zawodowych wpisuje się w założenia celu: <i>podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, zwiększenie udziału pracodawców w rozwoju i lepszym wykorzystaniu umiejętności, wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności Strategii.</i>
25.	Priorytetowe Ramy Działań (PAF) dla sieci Natura 2000 w Polsce na lata 2021–2027	Dokument określa priorytety dotyczące wprowadzania działań ochronnych, które ustanawiane są dla przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 oraz priorytetowe działania związane z ochroną gatunków ptaków żyjących na obszarach specjalnej ochrony ptaków. Zgodnie z zapisami dyrektywy siedliskowej działania wskazywane w PAF powinny prowadzić do „zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory ważnych dla Wspólnoty przy jednoczesnym uwzględnieniu wymogów gospodarczych, społecznych i kulturowych oraz cech regionalnych i lokalnych”.	W FEM 2021 – 2027 bezpośrednio nawiązuje się do dokumentu i wskazuje się, iż: „Wspierane będą działania wynikające z dokumentów o charakterze strategicznym, w szczególności z Priorytetowych Ram Działań dla sieci Natura 2000 (...)”. Zakłada się realizację działań przyczyniających się do przywracania utraconej różnorodności biologicznej oraz zapewnienia warunków do wzrostu liczebności gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych.
Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie krajowym i regionalnym (plany i programy)			
1.	Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza,	Polska jest zobligowana do wypełnienia zobowiązań dyrektywy z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE (Dyrektywa NEC).	FEM 2021-2027 w ramach Priorytetu II i Priorytetu III, wskazuje działania służące redukcji emisji zanieczyszczeń. Planowane działania, spójne z założeniami Programu wskazano w ramach wyznaczonych celów: 2(i), 2(viii).

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
	Ministerstwo Klimatu, kwiecień 2019 r.	Dlatego został przyjęty niniejszy dokument. Program został opracowany w celu ograniczenia rocznych wielkości emisji substancji objętych krajowymi zobowiązaniami w zakresie redukcji emisji. Zaproponowane działania wynikające z polityk, planów, programów, przyjętych aktów prawnych będą służyć realizacji celu.	
2.	Plan Rozwoju Elektromobilności w Polsce „Energia do przyszłości”	W Planie określono cele polegające na: – Stworzeniu warunków dla rozwoju elektromobilności Polaków; – Rozwoju przemysłu elektromobilności; – Stabilizacji sieci elektroenergetycznej. Cele powinny być osiągnięte poprzez proponowane działania m.in.: – Uruchomienie pilotażowych projektów w wybranych miastach; – Zaproponowanie i wdrożenie metod popularyzacji elektromobilności; – Obowiązek budowy infrastruktury ładowania; – Dopłaty do autobusów elektrycznych; – Zapewnienie ciągłości finansowania na rzecz innowacji w obszarze elektromobilności; – Wskazanie sposobu rozwoju przemysłu elektromobilności; – Wprowadzenie systemu inteligentnego opomiarowania w Polsce.	FEM 2021-2027, w ramach Priorytetu III (cel: 2(viii)), przewiduje wsparcie obejmujące poprawę konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru, w tym: rozbudowa infrastruktury paliw o punkty ładowania samochodów elektrycznych i stacji tankowania samochodów wodorowych (w szczególności: punktów/stacji ładowania/ tankowania paliw alternatywnych). Wspierana będzie infrastruktura niezbędna do korzystania z komplementarnych form transportu, tj. transportu bezemisyjnego komplementarnego w stosunku do autobusowego transportu publicznego- carsharing oparty o pojazdy elektryczne. W ramach Priorytetu IV, planuje się wsparcie infrastruktury ładowania/tankowania nisko i zero emisyjnego taboru przeznaczanego do pozamiejskich przewozów publicznych. Przyjęte kierunki działań są spójne z założeniami Planu.
3.	Krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych, przyjęte przez Radę Ministrów 29.03.2017 r.	Realizacja dokumentu jest istotna dla wsparcia rozwoju rynku i infrastruktury w odniesieniu do energii elektrycznej i gazu ziemnego, wykorzystywanych w transporcie drogowym i wodnym. W dokumencie określono cele ogólne i szczegółowe obejmujące rozbudowę infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych i tankowania gazu ziemnego oraz rynku pojazdów wykorzystywanych na te paliwa. Dla analizowanego dokumentu wykonana została Prognoza oddziaływania na środowisko⁶, w ramach której podkreślono, iż realizacja dokumentu przyczyni się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu na środowisko oraz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Zidentyfikowano także działania, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko. W Prognozie wskazano zalecenia, których uwzględnienie wpłynie na minimalizację oddziaływań uciążliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.	FEM 2021-2027, w ramach Priorytetu III (cel: 2(viii)), przewiduje wsparcie obejmujące poprawę konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru, w tym: rozbudowa infrastruktury paliw o punkty ładowania samochodów elektrycznych i stacji tankowania samochodów wodorowych (w szczególności: punktów/stacji ładowania/ tankowania paliw alternatywnych). Wspierana będzie infrastruktura niezbędna do korzystania z komplementarnych form transportu, tj. transportu bezemisyjnego komplementarnego w stosunku do autobusowego transportu publicznego- carsharing oparty o pojazdy elektryczne. W ramach Priorytetu IV, planuje się wsparcie infrastruktury ładowania/tankowania nisko i zero emisyjnego taboru przeznaczanego do pozamiejskich

⁶ Prognoza oddziaływania na środowisko Krajowych Ram Polityki Rozwoju Infrastruktury Paliw Alternatywnych, Warszawa 2016 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
			przewozów publicznych. Przyjęty kierunek działań jest spójny z założeniami Dokumentu.
4.	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030;	Dokument obejmuje zintegrowane podejście w aspekcie pięciu wymiarów unii energetycznej: – obniżenie emisyjności, – bezpieczeństwo energetyczne, – efektywność energetyczna, – wewnętrzny rynek energii, – badania naukowe, innowacje i konkurencyjność. Wśród określonych celów klimatyczno - energetycznych na 2030 wskazano m.in: redukcję emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziały OZE, wzrost efektywności energetycznej. W dokumencie podkreśla się problem tzw. „niskiej emisji” związanej z emisją zanieczyszczeń w transporcie, indywidualnych źródeł ciepła. Wskazuje się potrzebę rozwoju OZE oraz przewiduje się wsparcie obecnych OZE oraz tworzenie nowych. Zwraca się uwagę na potrzebę renowacji zasobów budynków mieszkalnych, niemieszkalnych (publicznych i prywatnych) oraz działań w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej w transporcie. W Planie podkreśla się również potrzebę realizacji działań w zakresie adaptacji do zmian klimatu.	W FEM 2021 – 2027 FEM 2021-2027 w ramach Priorytetu II oraz Priorytetu III, zakłada się wsparcie działań sprzyjających osiągnięciu celów zawartych w Planie obejmujących obniżenie emisyjności, poprawę efektywności energetycznej oraz rozwój OZE. Zakłada się realizację działań obejmujących: – poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych; – wsparcie mazowieckich gmin w realizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim; – budowę i rozbudowę instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Ponadto planuje się wsparcie działań obejmujących adaptację do zmian klimatu (cel: 2(iv)).
5.	Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej dla Polski	Opracowanie dokumentu związane jest z koniecznością przekazywania do Komisji Europejskiej sprawozdań na podstawie dyrektywy 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej. Dokument zawiera opis planowanych programów dot. poprawy efektywności energetycznej w różnych sektorach gospodarki. W Planie określa się również krajowy cel w zakresie efektywności energetycznej oraz zawiera informacje o osiągniętej oszczędności energii. Dokument odnosi się do aspektów związanych ze wspieraniem inwestycji w renowację budynków.	W FEM 2021 – 2027 FEM 2021-2027 w ramach Priorytetu II, zakłada się wsparcie działań obejmujących poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych. W FEM 2021 – 2027 wskazano, iż „w celu zwiększenia efektywności wykorzystania energii, preferowane będą projekty: zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, zapewniające jak najwyższy poziom redukcji CO₂, promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych, wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE).”
6.	Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 (w przygotowaniu)	Na moment opracowania Prognozy projektu FEM 2021-2027 Plan przeciwdziałania niedoborowi wody (PPNW) stanowi projekt dokumentu⁷ obejmujący obszar całego kraju. Głównym celem projektu PPNW, jest zapewnienie kompleksowego podejścia do zwiększenia retencji wodnej w Polsce, poprzez realizację następujących priorytetów:	W związku z częściowym powieleniem celów PPSS w PPNW, również wskazane już niektóre z priorytetów, celów, typów projektów oraz typów przedsięwzięć FEM 2021-2027, będą zbieżne z celami i działaniami, określonymi w PPNW. Są to następujące elementy projektu:

⁷ projekt Programu przeciwdziałania niedoborowi wody, czerwiec 2021 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		- wskazanie i realizację działań z zakresu budowy zintegrowanego systemu naturalnej i sztucznej retencji wodnej; - stworzenie warunków do zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych; - wzmocnienie świadomości społecznej w zakresie potrzeby retencjonowania i oszczędzania wody. Należy wyjaśnić, że podczas opracowania projektu PPNW uwzględniono również wyniki analiz prowadzonych na potrzeby opisywanego wcześniej projektu PPSS. Tym samym część inwestycji zawartych w projekcie PPSS, służących zwiększeniu retencji, została uwzględniona w projekcie PPNW.	2.1.2. Priorytet II – Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza Cel szczegółowy: 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Typy projektów: - Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami; - Zwiększanie ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy poprzez retencjonowanie wód opadowych; - Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i błękitnej infrastruktury; - Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu .
7.	Program wodno-środowiskowy kraju	Celem głównym aPWŚK było zaproponowanie działań, które pozwolą na osiągnięcie ustalonych celów środowiskowych (zgodnie z RDW). W dokumencie zaproponowano zestawy działań dla JCWP rzecznych, jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych, JCWPd oraz obszarów chronionych. Wskazane działania w aPWŚK mają charakter ogólnokrajowy (do wdrożenia w skali całego kraju) oraz działania, które są ukierunkowane na presję/uwarunkowania występujące w zlewniach poszczególnych JCWP i JCWPd oraz w obszarach chronionych. Wśród działań wskazano m.in.: - Realizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych; - Realizację działań wynikających z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej; - Realizację zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami; - Realizację działań rekultywacyjnych; - Optymalizację zużycia wody. Projekt dokumentu podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W ramach wykonanej prognozy analizowano wpływ poszczególnych kategorii działań. W dokumencie zaproponowano działania minimalizujące ograniczające wpływ działań, które mogą generować negatywne oddziaływanie na środowisko.	W dokumencie FEM 2021 – 2027 – Priorytet II, zakłada się wsparcie inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej, w tym: - Porządkowanie gospodarki wodno-kanalizacyjnej; Ponadto planuje się wsparcie projektów obejmujących: - Gospodarkę odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, - Transformację przedsiębiorstw w kierunku GOZ, - Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych. Przyjęte powyżej kierunki interwencji są spójne z działaniami wskazanymi w aPWŚK.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
8.	Master Plan dla transportu kolejowego w Polsce do roku 2030	W dokumencie zawarto koncepcję rozwoju transportu kolejowego w Polsce do roku 2030. Wyznaczono cele strategiczne obejmują: – „zapewnienie konkurencyjności kolei w relacji do innych gałęzi transportu w najbardziej rozwojowych segmentach rynku; – zrównoważenie gałęziowej struktury transportu i ograniczenia szkód w środowisku wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na transport, w tym gwałtownego rozwoju transportu drogowego; – zapewnienie warunków do podnoszenia jakości obsługi klientów przez przewoźników kolejowych; – zapewnienie stabilnego finansowania infrastruktury kolejowej; – efektywność operacyjna i alokacyjna zasobów transportu kolejowego; – efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich i optymalizacja zatrudnienia”. Powyższe cele osiągnięte będą poprzez realizację wskazanych w dokumencie priorytetów i działań. Projekt dokumentu został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której wykonana została prognoza oddziaływania na środowisko⁸. Zgodnie z zawartymi wnioskami w Prognozie, opracowany projekt wyznacza cele i priorytety, które są spójne z celami środowiskowymi. W prognozie nie wskazywano skutków środowiskowych dla realizacji poszczególnych działań, jednakże przedstawiono zasadnicze elementy oddziaływania na środowisko. Sposób podejścia wynika z charakteru Planu tj. „szerokiego zakresu dokumentu oraz wysokiego stopnia uogólnienia”. W Prognozie podkreśla się, że: „Rozwój infrastruktury transportowej jest potrzebą w zakresie zniwelowania różnic pomiędzy poszczególnymi regionami Polski, a także - w skali całego kraju – zniwelowania różnic pomiędzy Polską a innymi państwami Unii Europejskiej”.	FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu IV zakłada wsparcie w zakresie linii kolejowych (budowa, przebudowa lub modernizacja); taboru kolejowego (zakup lub modernizacja), które jest spójne z założeniami Planu.
9.	Koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskie (przyjęta uchwałą nr 173/2017 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2017 r.) i dokumenty powiązane, w tym Strategiczne Studium Lokalizacyjne	Dokument Koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność – Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej dotyczy jednego z największych przesiadkowych portów lotniczych w Europie wraz z towarzyszącą infrastrukturą drogową i kolejową. Centralny Port Komunikacyjny stanowić będzie węzeł transportowy spójny z układem sieci drogowej. W dokumencie Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego (SSL CPK) wskazano ramy realizacji przedsięwzięć obejmujących przebudowę, rozbudowę układu komunikacyjnego kraju. Wyznaczono korytarze, obejmujące usytuowanie nowych inwestycji kolejowych i drogowych związanych z projektem Centralnego Portu Komunikacyjnego. W ramach dokumentu planowane są inwestycje (port	W FEM 2021 – 2027 w ramach Priorytetu III, zakłada się wsparcie w zakresie: – budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, poprawiających dostępność do sieci TEN-T, obwodnic odciążających miasta od ruchu samochodowego, w szczególności tranzytowego, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa na tych drogach – budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych terytorialnych zakresie określonym w Programie;

⁸ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu MASTER PLANU DLA TRANSPORTU KOLEJOWEGO W POLSCE DO 2030 ROKU, Warszawa 2008 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
	Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego (styczeń 2020 r.)	lotniczy wraz z węzłem komunikacyjnym; nowe odcinki linii kolejowych, kolejowa infrastruktura badawcza; drogowe inwestycje towarzyszące – nowe odcinki dróg związanych z powstaniem Centralnego Portu Komunikacyjnego). Powyższy dokument podlegał procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W ramach wykonanej Prognozy ⁹ wskazano, iż realizacja inwestycji SSL CPK jest możliwa pomimo wystąpienia pewnych skutków dla środowiska, związanych z przekształceniem środowiska na etapie realizacji. Lokalizacja inwestycji będzie precyzowana na dalszych etapach, gdzie wymagane będzie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Zgodnie z zapisami Prognozy: „dokument SSL CPK określa jedynie przybliżone lokalizacje inwestycji (maksymalny obszar, w obrębie, którego może być zlokalizowane lotnisko, cięgi kolejowe i drogowe, w zasięgu których zlokalizowane będą konkretne linie kolejowe i drogi)”, dlatego w Prognozie określono potencjalne oddziaływania na analizowane komponenty środowiska, na które trzeba będzie zwrócić uwagę na etapie przygotowania inwestycji. Ponadto wskazano w dokumencie katalog działań minimalizujących.	– budowy, przebudowy, modernizacji linii kolejowych; – taboru kolejowego - zakup lub modernizacja; – budowy zapleczy utrzymaniowo-naprawczych dla taboru kolejowego; – zakupu taboru dla pozamiejskiego publicznego transportu autobusowego wraz z budową infrastruktury ładowania/tankowania. Przyjęty kierunek działań w FEM 2021 – 2027 będzie sprzyjał rozwojowi i poprawie infrastruktury drogowej, głównie w zakresie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz linii kolejowych.. Analizowany dokument dotyczy jednego z największych przesiadkowych portów lotniczych w Europie wraz z towarzyszącą infrastrukturą drogową i kolejową. Realizacja obydwu dokumentów będzie sprzyjać tworzeniu spójności terytorialnej i rozwojowi systemu transportowego.
10.	Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016 – 2023	W Programie przewiduje się przeprowadzenie 189 inwestycji dworcowych. W wyniku realizacji dokumentu nastąpi poprawa poziomu obsługi pasażerów oraz wzrośnie integracja kolei z innymi gałęziami transportu. Planowane działania obejmują również wprowadzenie rozwiązań energooszczędnych, które będą wpływać na obniżenie kosztów utrzymania dworców. Efektem realizacji Programu będą nowoczesne obiekty, dostosowane do potrzeb pasażerów. W obrębie województwa mazowieckiego - część inwestycji zostało już zrealizowanych. Program w obszarze województwa obejmuje ponad 20 inwestycji (Mapa inwestycji). ¹⁰	W FEM 2021 – 2027 w ramach Priorytetu IV zakłada się wsparcie w zakresie linii kolejowych (budowa, przebudowa lub modernizacja); taboru kolejowego (zakup lub modernizacja). Przyjęte kierunki działań w obydwu dokumentach będą sprzyjać wzrostowi atrakcyjności transportu kolejowego, promocji tego rodzaju transportu i jego rozwojowi.
11.	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)	Program obejmuje zakres rzeczowy dotyczący nowych inwestycji drogowych do realizacji w perspektywie 2014-2023. Integralną częścią dokumentu są zadania w zakresie poprawy bezpieczeństwa drogowego. W dokumencie zawarto szereg inwestycji obejmujących: – zadania inwestycyjne dotyczące budowy autostrad i dróg ekspresowych oraz obwodnic na drogach krajowych (załącznik nr 1), – zadania inwestycyjne dotyczące budowy autostrad, których realizacja przewidywana jest w systemie pozabudżetowym (załącznik nr 2), – zadania dotyczące przebudowy odcinków dróg krajowych (załącznik nr 3),	W FEM 2021 – 2027 w ramach Priorytetu IV, zakłada się m.in. wsparcie w zakresie: – budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, poprawiających dostępność do sieci TEN-T, obwodnic odciążających miasta od ruchu samochodowego, w szczególności tranzytowego, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa na tych drogach

⁹ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategicznego Studium Lokalizacyjnego Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego, 2021 r.

¹⁰ <http://zmieniamydworce.pkp.pl/>

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– zadania dotyczące poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (załącznik nr 6). W obrębie województwa mazowieckiego wskazane zostały m.in. inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego, zadania inwestycyjne obejmujące budowę poszczególnych rodzajów dróg. Dla projektu dokumentu została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko¹¹. W Prognozie podkreślono, iż główną korzyścią realizacji ocenianego dokumentu jest odciążenie istniejącej sieci dróg. Drogi te obecnie stanowią zagrożenie dla ludzi, przyrody ożywionej, a proces ten będzie się nasilał wraz ze wzrostem natężenia ruchu. Zgodnie z zawartym wnioskiem w prognozie oddziaływania na środowisko: „Realizacja Programu jako całości nie wpłynie znacząco na obszary Natura 2000, choć nie można uniknąć pewnych kolizji konkretnych inwestycji”. Wskazuje się również by realizować inwestycje w sposób jak najmniej wpływający na środowisko oraz należy dokonać wnikliwej analizy na etapie sporządzania raportów oddziaływania na środowisko.	– budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych terytorialnych zakresie określonym w Programie. Wsparciem objęte zostaną również inwestycje skierowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. likwidacja miejsc niebezpiecznych). Przyjęty kierunek działań będzie sprzyjał rozwojowi i poprawie infrastruktury drogowej, głównie w zakresie dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Analizowany Program obejmuje inwestycje w zakresie autostrad i dróg ekspresowych, dróg krajowych. Realizacja obydwu dokumentów będzie sprzyjać tworzeniu spójności terytorialnej i rozwojowi systemu transportowego.
12.	Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku	Krajowy Program Kolejowy to program wieloletnim, dotyczący inwestycji na liniach kolejowych. W dokumencie określono trzy cele szczegółowe obejmujące: – Wzmocnienie efektywności transportu kolejowego; – Zwiększenie bezpieczeństwa funkcjonowania transportu kolejowego; – Poprawa jakości w przewozach pasażerskich i towarowych. W ramach poszczególnych celów wskazano priorytety inwestycyjne m.in.: – poprawa stanu technicznego bazowej i kompleksowej sieci TEN-T; – poprawa przepustowości linii w obrębie aglomeracji, dojazdów do nich oraz na odcinkach, na których zidentyfikowano niewystarczającą zdolność przepustową; – poprawa jakości oferty i bezpieczeństwa infrastruktury udostępnianej przez PKP S.A. przewoźnikom; – poprawa stanu technicznego linii kolejowych tworzących tzw. korytarze towarowe; – poprawa połączeń Warszawy z rejonami ważnymi dla obszarów o najniższej dostępności transportowej, poprawa połączeń między miastami wojewódzkimi, a także między innymi ważnymi ośrodkami gospodarczymi, zapewnienie sprawnych połączeń kolejowych z portami morskimi w celu integracji różnych gałęzi transportu.	FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu IV zakłada wsparcie w zakresie linii kolejowych (budowa, przebudowa lub modernizacja); taboru kolejowego (zakup lub modernizacja), które sprzyjać będzie wyznaczonym celom Programu w zakresie poprawy jakości przewozów, zwiększenia bezpieczeństwa oraz efektywności transportu.

¹¹ Prognoza oddziaływania na środowisko dla Projektu Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
13.	Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa	Celem realizacji dokumentu jest „modernizacja administracji publicznej z wykorzystaniem technologii cyfrowych nakierowana na potrzebę podniesienia sprawności państwa i poprawienie jakości relacji administracji z obywatelami i innymi interesariuszami”. Powyższy cel realizowany będzie poprzez wskazane cele szczegółowe obejmujące: – poprawę jakości i zakresu komunikacji pomiędzy obywatelami i państwem; – usprawnienie działania administracji publicznej na rzecz obywateli i przedsiębiorców, usprawnienie zaplecza elektronicznej administracji (back office); – zwiększenie poziomu kompetencji cyfrowych obywateli, specjalistów TIK, pracowników administracji publicznej.	Realizacja Priorytetu I (cel: 1(ii)) obejmować będzie wsparcie działań z zakresu nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych. Efektem planowanych projektów będą e-usługi (front office), a w konsekwencji ewentualne zaplecze informatyczne w danej instytucji (back-office). Dodatkowo planuje się wsparcie działań obejmujące wzrost kompetencji cyfrowych (Priorytet VII- cel 4(g); Priorytet I- cel: (i), (iii)). Planowane działania sprzyjać będą osiągnięciu celów Programu.
14.	projekt Programu Otwierania Danych na lata 2021-2027	Program odnosi się do kluczowych zagadnień dotyczących udostępniania i zarządzania danymi. W dokumencie wyznaczono cele szczegółowe polegające na: – Wzroście dostępności danych na portalu dane.gov.pl; – Polepszeniu interoperacyjności oraz jakości danych; – Zwiększeniu wykorzystywania i wymiany danych; – Ponownym wykorzystywaniu zasobów kultury oraz danych naukowych; – Współpracy z interesariuszami danych (krajowymi i międzynarodowymi); – Poprawie umiejętności, podnoszeniu wiedzy pracowników administracji publicznej dotyczącej zarządzania danymi oraz zwiększenia świadomości społecznej w aspekcie potencjału otwartych danych.	Planowana interwencja FEM 2021 – 2027, w zakresie Priorytetu I (cel: 1(ii)) wspierać będzie osiągnięcie celów Programu obejmujących zwiększenie wykorzystania danych, dostępności danych, wykorzystaniu zasobów.
15.	projekt Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych	Realizacja Programu ma przyczynić się do wzrostu poziomu kompetencji cyfrowych, poprzez zapewnienie możliwości rozwoju w zależności od potrzeb. Zakłada się rozwój powszechnych kompetencji cyfrowych wśród społeczeństwa (od etapu edukacji przedszkolnej do wieku senioralnego). Wsparciem zostaną objęci przedsiębiorcy, pracownicy wszystkich sektorów gospodarki, urzędnicy, osoby utalentowane cyfrowo, którzy będą chcieli podnieść swoje kompetencje cyfrowe. Planowane są również działania z zakresu integracji cyfrowej, pozwalające na likwidowanie wykluczenia cyfrowego oraz działania służące zwiększeniu świadomości w zakresie korzystania z technologii cyfrowych.	W FEM 2021 – 2027 planuje się wsparcie projektów w zakresie kompetencji cyfrowych, m.in. w ramach: Priorytetu VII- cel 4(g); cel: 4(f); Priorytetu I - cel: (i), (iii)). Planowane działania wpisują się w założenia Programu.
16.	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (M. P. z 2016 poz. 784);	Krajowy plan gospodarki odpadami (KPGO) tworzy politykę gospodarki odpadami spójną z hierarchią postępowania z odpadami i zasadą zanieczyszczający płaci. KPGO formułuje m.in. następujące cele: – „zapobieganie powstawaniu odpadów; – zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów;	W FEM 2021 – 2027 (Priorytet II, cel szczegółowy: 2(vi)) planuje się wsparcie projektów obejmujących: – Gospodarkę odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, – Transformację przedsiębiorstw w kierunku GOZ, – Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów; – osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych; – zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów; – osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, między innymi odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych; – dokończenie likwidacji mogiłników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne; – zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku¹². Przyjęty w dokumencie kierunek działań obejmuje m.in.: edukację ekologiczną, rozwój selektywnego zbierania odpadów; wspieranie budowy sieci napraw i ponownego użycia produktów. Projekt KPGO podlegał procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której wykonano prognozę oddziaływania na środowisko. W Prognozie wskazano, że wdrożenie KPGO wpływać będzie pośrednio pozytywnie na stan zachowania różnorodności biologicznej. Oddziaływanie to związane będzie z ograniczeniem presji na środowisko, poprzez minimalizację ilości wytwarzanych odpadów, „zmniejszenie zużycia zasobów środowiskowych i energii oraz maksymalizację odzysku z surowców i energii z odpadów”. W Prognozie wskazuje się, że prawidłowe gospodarowanie odpadami będzie miało wpływ na poprawę jakości abiotycznych składników środowiska (stanu powietrza, jakości wód i gleby). W efekcie nastąpi pozytywny wpływ na różnorodność biologiczną regionu i prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów¹².	Planowane wsparcie ukierunkowane będzie na gospodarkę odpadami polegającą na minimalizowaniu powstawania odpadów, recyklingu, odzysku, poprawie efektywności w systemach selektywnych zbiórek odpadów, inwestowaniu w infrastrukturę służącą zapobieganiu powstawaniu odpadów, wspomagającą przygotowanie do ponownego użycia i wymianę rzeczy używanych. Ponadto, w ramach celu: 2(v), planuje się wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi i działań związanych z ich przeróbką i zagospodarowaniem. Priorytetem w zakresie osadów ściekowych będzie zapobieganie lub znaczne ograniczanie ich powstawania. Przyjęty kierunek działań w ramach Priorytetu II i ww. celów szczegółowych jest spójny z celami i założeniami KPGO.
17.	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych VI aktualizacja (projekt)	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) obejmuje wykaz aglomeracji, które powinny zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków. Do tej pory opracowano pięć aktualizacji. Obecnie powstał projekt szóstej aktualizacji KPOŚK. Celem KPOŚK jest minimalizacja zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków w konsekwencji - ochrona środowiska wodnego. Projekt VI AKPOŚK zawiera wykaz aglomeracji wraz z inwestycjami im dedykowanymi obejmującymi wyposażenie w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków.	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II (cel: 2(v)) odniesiono się bezpośrednio do dokumentu KPOŚK. Załącznik zaktualizowanego KPOŚK stanowił będzie podstawę wyboru projektów. Zgodnie z zapisami FEM 2021 – 2027 wsparciem zostanie objęty obszar województwa, zgodnie z wykazem aglomeracji zawartym w zaktualizowanym dokumencie KPOŚK.

¹² Prognoza oddziaływania na środowisko KPGO 2020, Warszawa 2016 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		Projekt dokumentu podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w ramach której sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko. W Prognozie wskazano, iż planowane działania przyczynią się do: – „ograniczenia istniejących presji o charakterze punktowym i rozproszonym do gleb oraz wód (w efekcie powstawania zbiorczych systemów); – ograniczenia oddziaływania punktowych źródeł (w efekcie likwidacji oczyszczalni ścieków, w tym niespełniających wymagań ochrony środowiska); – poprawy jakości odprowadzanych ścieków do odbiorników (w efekcie modernizacji oczyszczalni); – poprawy jakości powstających osadów ściekowych (w wyniku modernizacji w zakresie części osadowej oczyszczalni); – zmniejszenia presji na obszary chronione, w tym na gatunki wodne i zależne od wód w wyniku ograniczenia ładunków biogenów, zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz innych zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych ze ściekami (w efekcie realizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków”¹³).	
18.	Program inwestycyjny w zakresie poprawy jakości i ograniczania strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (projekt)	Opracowanie dokumentu wynika z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Głównym zadaniem opracowanego dokumentu jest wskazanie działań i potrzeb inwestycyjnych wynikających z konieczności wypełnienia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184. W dokumencie wskazano 14 obszarów, które mają wpływ na zapewnienie wymaganej jakości i bezpieczeństwa wody, m.in.: obszar zasilania, pobór wód – ujęcia, uzdatnianie wody, magazynowanie wody, sieć dystrybucji, infrastruktura IT, wiedza, monitorowanie jakości wody i chorób wodozależnych, systemy zarządzania ryzykiem, krajowa baza danych, dostęp do wody, wewnętrzne systemy wodociągowe. Dla projektu dokumentu opracowano prognozę oddziaływania na środowisko¹⁴, zgodnie z którą wskazano, iż realizacja działań nietechnicznych będzie neutralnie oddziaływała na poszczególne komponenty środowiska, natomiast realizacja działań technicznych może być przyczyną „wystąpienia niekorzystnego oddziaływania na większość lub wszystkie elementy środowiska”. W Prognozie zidentyfikowano „potencjalne najbardziej niekorzystne oddziaływania jakie mogą wystąpić podczas realizacji działań”. Podkreślono również, iż szczegółowa analiza	W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu II (cel: 2(v)) odniesiono się bezpośrednio do Programu. W ramach niniejszego celu wsparciem zostaną objęte działania związane z wodą do spożycia. Podstawą do wyboru projektów będzie załącznik do Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczania strat wody przeznaczonej do spożycia.

¹³ Prognoza oddziaływania na środowisko dla szóstej aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, Gliwice, 2021 r.

¹⁴ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, Kraków 2021 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		skutków oddziaływania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać będzie wykonana na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.	
19.	Plany zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, tzw. plany transportowe	Zgodnie z dokumentem: Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku (Sytuacja przestrzenna i demograficzna na Mazowszu) zadaniem opracowywanego Planu jest <i>„zapewnienie spójności długofalowych działań i kompleksowego planowania potrzeb inwestycyjnych w obszarze transportu na Mazowszu oraz zapewnienie spójnej sieci transportowej z województwami ościennymi, a także krajową siecią transportową”</i>. Zgodnie z diagnozą przedstawioną w dokumencie: Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku (Diagnoza systemu transportowego), na sieć transportową województwa składają się wszystkie elementy infrastruktury transportowej: linie kolejowe, drogi, lotniska, szlaki wodne oraz pozostałe (w tym: infrastruktura punktowa – terminale przeładunkowe/węzły/punkty przesiadkowe). Infrastruktura miejska stanowi szczególny element systemu transportowego, który podlega intensywnej modernizacji i rozwojowi. Nastąpiła znaczna poprawa stanu i dostępności sieci transportowej, jednakże dostrzegalne są jeszcze niedobory infrastrukturalne, ograniczające możliwość sprawnego dojazdu do wielu ośrodków. Stan infrastruktury drogowej, kolejowej oraz stan taboru wymagają jeszcze wielu inwestycji.	Zgodnie z Planem (Diagnoza systemu transportowego) infrastruktura drogowa, kolejowa oraz stan taboru wymagają jeszcze wielu inwestycji. W FEM 2021 – 2027, w ramach Priorytetu IV (cel: 3(ii)), planowane są działania w zakresie: – budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, poprawiających dostępność do sieci TEN-T, obwodnic odciażających miasta od ruchu samochodowego, w szczególności tranzytowego, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa na tych drogach; – budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych terytorialnych w zakresie określonym w Programie; – budowy, przebudowy, modernizacji linii kolejowych; – taboru kolejowego - zakup lub modernizacja; – budowy zapleczy utrzymaniowo-naprawczych dla taboru kolejowego; – zakupu taboru dla pozamiejskiego publicznego transportu autobusowego wraz z budową infrastruktury ładowania/tankowania. Planowy kierunek działań sprzyjał będzie rozwojowi i poprawie stanu obecnej infrastruktury transportowej, co jest zgodne ze wskazaniami Planu (Diagnoza systemu transportowego).
20.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020	W dokumencie określono cel główny tj.: <i>„Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy”</i>. RPO WM 2014-2020 obejmuje 9 osi priorytetowych, w ramach których realizowane są cele szczegółowe oraz działania. Poniżej przedstawiono niniejsze osie: – OP 1. Innowacyjność i przedsiębiorczość; – OP 2. Wzrost e-potencjału Mazowsza; – OP 3. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną; – OP 4. Gospodarka przyjazna środowisku i społeczeństwu; – OP 5. Rozwój regionalnego systemu transportowego; – OP 6. Rozwój rynku pracy; – OP 7. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;	Analizowany dokument RPO WM przewidywał wsparcie działań w ramach wyznaczonych osi priorytetowych i obejmował perspektywę finansową: 2014-2020. Aktualnie opracowywany jest kolejny Program Regionalny - FEM 2021 – 2027, obejmujący wsparcie inwestycji w ramach 11 Priorytetów, w ramach nowej perspektywy finansowej.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		– OP 8. Edukacja dla rozwoju regionu; – OP 9. Pomoc techniczna. Projekt RPO WM 2014-2020 podlegał procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której wykonana została prognoza oddziaływania na środowisko¹⁵. W Prognozie wskazano, iż dokument wpisuje się w cele i priorytety obowiązujących polityk prośrodowiskowych. Zwrócono uwagę, że negatywne oddziaływania przeważnie będą chwilowe i związane z etapem realizacji inwestycji. W przypadku osi V (budowa i rozbudowa infrastruktury drogowej oraz zakup i modernizacja taboru kolejowego) oddziaływania negatywne mogą wystąpić na etapie realizacji i eksploatacji inwestycji (drogi). W przypadku osi III i IV oddziaływania o charakterze negatywnym mogą wystąpić na etapie budowy konkretnych inwestycji infrastrukturalnych. Działania, które zostały zawarte w osiach priorytetowych I, III, IV i V i będą związane z zajmowaniem powierzchni pod nowe inwestycje mogą negatywnie oddziaływać na krajobraz. Zastosowanie działań minimalizujących będzie konieczne szczególnie w przypadku nowych inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Inwestycja takie będą musiały być poddane ocenie oddziaływania na środowisko na etapie raportu OOS, w ramach którego niezbędne będzie wskazanie wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska.	
21.	Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 w perspektywie finansowej 2021-2027	Plan ma za zadanie określić wizję rozwoju infrastruktury transportowej regionu do 2027 r. Zadaniem jest wskazanie potrzeb oraz określenie celów transportowych, które mają służyć wzrostowi mobilności regionalnej, przy uwzględnieniu poprawy bezpieczeństwa i ograniczania oddziaływania transportu na środowisko. Istotne jest wsparcie rozwoju zrównoważonej multimodalnej mobilności. Pozwoli to na rozwój bardziej ekologicznego i zrównoważonego transportu, w tym transportu kolejowego i aktywnych form mobilności.	Zgodnie z FEM 2021 – 2027, planuje się wsparcie w ramach Priorytetu IV (cel: 3(ii)) projektów z zakresu rozwoju dróg, linii kolejowych i zakupu/modernizacji taboru kolejowego. Rozwijany będzie system parkingów Parkuj i Jedź (P&R). Planowane inwestycje w ramach tego celu będą wynikać z Regionalnego Planu Transportowego.
22.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego	Dokument nie określa jednoznacznie głównych celów. Plan obejmuje kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru województwa oraz miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy. Kierunki działań obejmują rozwój infrastruktury transportowej, energetycznej. Zwraca się uwagę na konieczność rozwoju i modernizacji, dywersyfikacji źródeł energii i paliw, w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu. W zakresie gospodarki wodno- ściekowej	W FEM 2021 – 2027 planuje się działania obejmujące: – produkcję energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej;

¹⁵ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, 2013 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		przewidziano kierunki rozwoju obejmujące uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz infrastrukturę w zakresie zaopatrzenia w wodę. W odniesieniu do gospodarki odpadami przewidziano kierunki działań obejmujące m.in. inwestycje wynikające z obowiązujących dokumentów (planu gospodarowania odpadami). W obszarze ochrony środowiska i zasobów przyrody priorytetem jest ochrona zasobów i walorów przyrodniczych, zapewnienie powiązań ekologicznych oraz poprawa standardów środowiska przyrodniczego. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego przyjmuje się kierunki rozwoju mające na celu ochronę, rewaloryzację obiektów o dużych wartościach kulturowych i historycznych. Dla projektu Planu wykonana została prognoza oddziaływania na środowisko¹⁶. Zgodnie z wykonaną oceną w Prognozie - kierunki zagospodarowania przestrzennego będą w różnym zakresie oddziaływać na elementy środowiska. Potencjalne negatywne oddziaływania, często równoważone są pozytywnymi wpływami. Największy wpływ o charakterze negatywnym będzie generować infrastruktura transportowa i energetyczna. Zaznaczono, że z uwagi na ogólny charakter dokumentu nie jest możliwe wykonanie szczegółowych ocen (brak precyzyjnych opisów działań/inwestycji).	– wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej; – rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury; – ochronę, rozwój dziedzictwa kulturowego. Wszystkie te działania (Priorytet II i Priorytet III) są spójne z założeniami Planu, poprzez ochronę środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, ograniczenie emisji zanieczyszczeń.
23.	Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2021 dla województwa mazowieckiego	Głównym celem dokumentu jest realizacja regionalnej polityki obejmującej promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizację zawodową oraz wsparcie przedsiębiorców dotkniętych skutkami COVID-19. Przyjęto do realizacji 5 celów szczegółowych: – Łagodzenie negatywnych skutków epidemii COVID-19 dla rynku pracy. – Równowaga na rynku pracy. – Tworzenie miejsc pracy o wysokiej jakości. – Lepsze dopasowanie kompetencji i kwalifikacji pracowników do wymogów rynku pracy w przyszłości. – Skuteczne zarządzanie migracjami zarobkowymi.	Poprzez realizację działań w ramach Priorytetu VI i VIII (4(h)), w zakresie aktywizacji zawodowej wspierane będzie osiąganie celu szczegółowego II Planu. Realizacja działań w zakresie podnoszenia kompetencji pracowników regionalnych Publicznych Służb Zatrudnienia w tym doradców i asystentów EURES (Priorytet VI - cel szczegółowy 4(b)) jest spójna z założeniami Celu szczegółowego III Planu.
24.	Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2018 – 2021/projekt Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022– 2025	Zgodnie z PONZ „<i>podniesienie skuteczności opieki nad zabytkami i dziedzictwem niematerialnym w województwie mazowieckim</i>” jest misją samorządu województwa w perspektywie długoletniej. W dokumencie wyznaczono cztery obszary strategiczne – tj. obszary koncentracji działań: – A. Edukacja kształtująca świadomość i postawy; – B. Optymalizacja systemu dostępu do środków; – C. Wypracowanie skutecznych narzędzi działania; – D. Wzmocnienie zasobów wiedzy fachowej.	W ramach Priorytetu IX (obydwa cele szczegółowe) zakłada się wsparcie w zakresie ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa kulturowego. Priorytetem będzie zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego (konserwacja i rewaloryzacja zabytków nieruchomych). Planowane wsparcie sprzyjać będzie osiąganiu celów PONZ, w zakresie dbałości o zabytki i ich promocję.

¹⁶ Prognoza oddziaływania na środowisko do planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, Warszawa 2018 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		W październiku/listopadzie 2021 r. podlegał konsultacjom projekt Programu opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim 2022 – 2025, który w ramach trzech obszarów strategicznych wyznaczył cele i są to: – A.1. Wsparcie edukacyjne samorządów lokalnych i właścicieli zabytków; – A.2. Kształtowanie postawy zainteresowania dziedzictwem; – Cel B.1. Z optymalizowanie systemu dotacji wojewódzkich; – Cel B.2. Dbłość o zabytki własne województwa; – Cel C.1. Ograniczanie ryzyka utraty najbardziej zagrożonych elementów dziedzictwa; – Cel C.2. Wzmocnienie potencjału promocyjnego zabytków.	
25.	Plan Gospodarki Odpadami Województwa Mazowieckiego 2024	Głównym celem PGO WM jest wyznaczenie kierunków rozwoju polityki zarządzania gospodarką odpadami oraz osiągnięcie wyznaczonych celów w polityce ochrony środowiska, w tym z przepisów UE. W dokumencie określono cele polegające m.in. na: – Zmniejszeniu ilości powstających odpadów; – Zwiększaniu świadomości społeczeństwa w zakresie właściwego gospodarowania odpadami; – Stworzeniu systemów zagospodarowania odpadów wedle hierarchii sposobów postępowania z odpadami; – Ograniczeniu udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów; – Ograniczeniu ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, które kierowane są na składowiska odpadów; – Zaprzestaniu składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych, zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia; – Redukcji liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych. Wskazano również cele dla poszczególnych rodzajów odpadów tj.: oleje odpadowe, zużyte opony, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, pojazdy wycofane z eksploatacji, odpady opakowaniowe, odpady niebezpieczne, pozostałe odpady, komunalne osady ściekowe, odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne, odpady z wybranych gałęzi gospodarki, których zagospodarowanie stwarza problemy.	Zakładany kierunek działań w ramach FEM 2021 – 2027 (Priorytet II - cel: 2(vi) i 2(vii)) jest zgodny z założeniami PGO WM. Zakładana interwencja w FEM 2021 - 2027 obejmuje działania: – gospodarka odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami; – transformacja przedsiębiorstw w kierunku GOZ; – zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych; – usuwanie miejsc nielegalnego nagromadzenia odpadów. W ramach Priorytetu II (cel: 2(v)) odniesiono się do zagadnień gospodarki osadami ściekowymi. Priorytetem w tym zakresie będzie zapobieganie lub znaczne ograniczenie ich powstawania, w sytuacji, kiedy nie da się uniknąć ich powstawania - priorytetem będzie ograniczenie ich składowania i efektywne oraz zrównoważone zagospodarowanie. Przyjęty kierunek działań w zakresie gospodarki odpadami wpisuje się w cele PGO WM.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		Dla projektu PGO WM sporządzona została prognoza oddziaływania na środowisko ¹⁷ , w ramach której wskazano, iż realizacja dokumentu nie powinna wpływać na obszary chronione, przy zachowaniu prawidłowych procedur postępowania z odpadami wskazanych w dokumencie. Oceniono, iż dokument jako całość będzie pozytywnie wpływał na środowisko i sprzyjał rozwiązaniu niektórych problemów w zakresie gospodarki odpadami. Jednakże niektóre działania mogą być źródłem negatywnego oddziaływania na komponenty środowiska.	
26.	Program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego do 2022	W POŚ sformułowano cele w obrębie 10 obszarów interwencji: – Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): - OP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu; - OP. II. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu; – Zagrożenia hałasem (KA): - KA.I. Ochrona przed hałasem; – Pola elektromagnetyczne (PEM): - PEM.I. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym; – Gospodarowanie wodami (ZW): - ZW. I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych; - ZW. II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą; – Gospodarka wodno-ściekowa (GW): - GW.I. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno- ściekowej; – Zasoby geologiczne (ZG): - ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi; – Gleby (GL): - GL.I. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO):	W ramach FEM 2021 – 2027 (Priorytetu II i Priorytetu III) planuje się wsparcie działań w zakresie m.in.: – produkcji energii i ciepła ze źródeł odnawialnych; – poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych; – wspierania transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej; – wspierania zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej; – aktualizacji planów ochrony parków krajobrazowych (aPOPK); – ochrony różnorodności biologicznej ; – usuwanie miejsc nielegalnego nagromadzenia odpadów; – rozwoju błękitnej i zielonej infrastruktury; – zwiększania ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy, – porządkowania gospodarki wodno- kanalizacyjnej. Przyjęte cele i kierunki działań są spójne i wspomagać będą osiągnięcie celów (OP.I.; ZW. II.; GW.I.; GO. I.; ZP. I.) POŚ.

¹⁷ Prognoza oddziaływania na środowisko Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024, Warszawa 2018 r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		- GO. I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego; - Zasoby przyrodnicze (ZP): - ZP. I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej; - ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej; - ZP. III. Zwiększanie lesistości; - Zagrożenia poważnymi awariami (PAP): - PAP.I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. Projekt POŚ podlegał procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W ramach wykonanej Prognozy¹⁸ zidentyfikowano największe pozytywne oddziaływania działań na powietrze w zakresie OZE oraz racjonalnego gospodarowania energią. Istotny pozytywny wpływ generowany będzie na wody poprzez budowę, rozbudowę/modernizację sieci kanalizacji sanitarnej, przydomowych oczyszczalni ścieków, urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych, ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Dokument wskazuje również szereg działań, które powinny sprzyjać poprawie stanu zasobów przyrodniczych. Rozwój sieci drogowej, działania w zakresie gospodarki wodnej oraz ochrony przeciwpowodziowej stanowią największe zagrożenie dla środowiska przyrodniczego.	
27.	Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) opracowany został w 2020 r. na sześciolatek okres obowiązywania (2021-2027) i obejmuje działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. Integralną częścią dokumentu jest katalog, zawierający szereg rozwiązań ograniczających skutki suszy. Dokument obejmuje również zestaw inwestycji dotyczących budowy, przebudowy, remontu urządzeń wodnych w celu m.in. zwiększenia retencji. Projekt PPSS zawiera działania, które skierowane są do różnych grup odbiorców i obejmują różne sektory gospodarki (rolnictwo, energetyka, przemysł, leśnictwo). Zaproponowano również szereg działań obejmujących edukację i promowanie oszczędnego gospodarowania wodą.	Wśród wskazanych w FEM 2021-2027 priorytetów, celów, typów projektów oraz typów przedsięwzięć, niektóre dotyczą zbieżnych celów i działań, określonych w PPSS. Są to następujące elementy projektu: 2.1.2. Priorytet II – Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza Cel szczegółowy: 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Typy projektów:

¹⁸ Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022, Warszawa 2016r.

Lp.	Tytuł dokumentu	Analiza zapisów, celów dokumentów na poziomie międzynarodowym/krajowym/wojewódzkim	Analiza powiązań z ocenianym FEM 2021 – 2027
		Wykonana prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu PPSS obejmowała analizy wpływu planowanych działań (zawartych w katalogu), jak również oceny wpływu konkretnych inwestycji ukierunkowanych m.in. na zwiększenie retencji.	– Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami; – Zwiększanie ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy poprzez retencjonowanie wód opadowych; – Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i błękitnej infrastruktury; – Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu.
28.	Plany zarządzania ryzykiem powodziowym	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) stanowi dokument planistyczny przyjmowany w formie rozporządzenia Rady Ministrów. Obowiązujący PZRP dla obszaru dorzecza Wisły został ustanowiony Rozporządzeniem z dnia 18 października 2016 r.¹⁹ W PZRP wyznaczono trzy główne cele, uszczegółowione poprzez trzynaście celów szczegółowych²⁰: – zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, – obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego, – poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym. Wedle wymogów ustawy Prawo wodne i Dyrektywy Powodziowej prace nad PZRP poprzedzone były opracowaniem wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Działania zawarte w PZRP zostały podzielone na: – strategiczne (techniczne, nietechniczne) o najwyższym priorytecie; – buforowe o niższym priorytecie, rekomendowane do realizacji po wdrożeniu działań strategicznych bądź w przypadku braku możliwości wdrożenia działania strategicznego. We wrześniu 2021 r. zostały zakończone konsultacje społeczne aktualizacji PZRP (aPZRP) oraz prognoz oddziaływania na środowisko dla tych dokumentów. Na moment opracowania Prognozy trwają prace w zakresie przygotowania wersji tych dokumentów po konsultacjach. Generalnie należy wskazać, iż działania wynikające z tych dokumentów będą nadal ukierunkowane na zmniejszenie ryzyka powodziowego, w tym poprzez podejmowanie działań mających na celu zwiększenie retencji zlewni.	Wśród wskazanych w FEM 2021-2027 priorytetów, celów, typów projektów oraz typów przedsięwzięć, niektóre dotyczą zbieżnych celów i działań, określonych w PZRP dla obszaru dorzecza Wisły. Są to następujące elementy projektu: 2.1.2. Priorytet II – Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza Cel szczegółowy: 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Typy projektów: – Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami; – Zwiększanie ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy poprzez retencjonowanie wód opadowych; – Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i błękitnej infrastruktury; – Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu.

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841)

²⁰ informacje dotyczące Planów zarządzania ryzykiem powodziowym: <https://wody.gov.pl/nasze-dzialania/plany-zarzadzania-ryzykiem-powodziowym> - aktualne na: 11.2021